72. Torstaina 24 päivänä lokakuuta 1991

kello 19

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi Tshekkoslovakian Sosialistisen Tasavallan kanssa kaupan esteiden vastavuoroisesta poistamisesta tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan Tshekin ja Slovakian liittotasavallan kanssa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 2277

Hallituksen esitys n:o 89
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2

2) Ehdotus laiksi ulkomaanedustuksen virkamiesten puolisoille maksettavasta erityiskorvauksesta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 93
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3

3) Ehdotus laiksi pellonraivauksen määräaikaisesta rajoittamisesta 2278

Hallituksen esitys n:o 46
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 4

Esitellään:

4) Hallituksen esitys n:o 125 laiksi vesien saastumisesta ammattikalastajille aiheutuneiden kalavahinkojen korvaamisesta annetun lain kumoamisesta 2281

S.

5) Hallituksen esitys n:o 126 laiksi kalastusvakuutusyhdistyksistä annetun lain 7 §:n muuttamisesta 2281

6) Hallituksen esitys n:o 157 laiksi kuntien ja kuntainliittojen sekä yksityisten yhteisöjen ja laitosten valtionosuuksien ja -avustusten sekä valtion korvausten ja valtionapujen perusteista eräissä tapauksissa „

7) Hallituksen esitys n:o 158 matkustajaverolaiksi ..... „

8) Hallituksen esitys n:o 159 laiksi maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 2291

9) Hallituksen esitys n:o 160 laiksi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta 2293

10) Hallituksen esitys n:o 162 laiksi kilpailunrajoituksista ..... „

11) Hallituksen esitys n:o 163 laiksi kilpailuneuvostosta ..... „

12) Hallituksen esitys n:o 164 laiksi kilpailuvirastosta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta 2294

13) Hallituksen esitys n:o 165 laeiksi vakuutusyhtiölain sekä talletuspankkien toiminnasta annetun lain muuttamisesta ..... „

14) Hallituksen esitys n:o 166 laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta ja laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta annetun lain muuttamisesta ..... „

S.

15) Hallituksen esitys n:o 154 laiksi valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista ... 2308

16) Hallituksen esitys n:o 155 laiksi poliisin hallinnosta ... 2309

17) Hallituksen esitys n:o 149 siviilipalveluslaiksi ja laiksi palvelukseen kutsutun asevelvollisen työ- tai virkasuhteen jatkumisesta annetun lain muuttamisesta ... „

18) Hallituksen esitys n:o 151 laiksi vahingonkorvauslain muuttamisesta ... „

19) Hallituksen esitys n:o 152 laeiksi asianajajista annetun lain ja yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta ... „

20) Hallituksen esitys n:o 153 laiksi pakkokeinolain 1 ja 2 luvun muuttamisesta .. 2310

21) Hallituksen esitys n:o 156 laiksi kuntien vapaaehtoisen yhdistymisen kannustamisesta vuosina 1992—1993 annetun lain 2 ja 9 §:n muuttamisesta ... „

22) Valtioneuvoston päätös 10 päivältä lokakuuta 1991 tupakkatuotteista suoritettavasta lisäverosta (VNP 1) ... „

Pöydällepanoa varten esitellään:

23) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35 hallituksen esityksen johdosta laiksi luottoverolain 2 ja 25 §:n muuttamisesta (HE 67) ... „

24) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä laeiksi tieliikennelain 86 ja 105 §:n, ilmansuojelulain 23 §:n sekä pysäköintivirhemaksusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 10) ... „

25) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksestä Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän taloudellisesti tuettua opintovapaata koskevan yleissopimuksen nro 140 hyväksymisestä (HE 86) „

S.

26) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän, työnantajan toimesta tapahtuvaa palvelussuhteen päättämistä koskevan yleissopimuksen nro 158 hyväksymisestä (HE 87) ... 2310

27) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksestä Kansainvälisen työkonferenssin eräiden päätösten johdosta (HE 88) ... „

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat E. Aho, Andersson, Biaudet, Donner, Hacklin, Halonen, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Kasurinen, Kemppainen, Kuittinen, Kuuskoski, Laakso, Laaksonen, Laivoranta, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Lindqvist, Lindroos, Lipponen, Metsämäki, Miettinen, Muttilainen, Nordman, A. Ojala, Paasio, Pelttari, Pokka, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Riihijärvi, Rinne, Rossi, Räty, Saario, Salolainen, Särkijärvi, Tuomioja, Wahlström, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Viljamaa ja Väyrynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat V. Laukkanen, Kallis ja Kankaanniemi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Donner, Kuuskoski, Metsämäki, Miettinen, Mäki-Hakola, Salolainen, Särkijärvi, Tuomioja, Wahlström ja Väyrynen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat E. Aho, Andersson, Halonen, Isohookana-Asunmaa, Jäätteenmäki, Laivoranta, M. Laukkanen, Lindqvist, Lindroos, Muttilainen, Nordman, A. Ojala, Paasio, Pelttari, Pokka, Rauramo, O. Rehn, Riihijärvi, Rossi, Räty, Saario ja Vanhanen, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Kanerva sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Hacklin, Juhantalo, Kasu-

rinen, Kuittinen ja Viljamaa, tämän kuun 28 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Laakso ja ajalle 24.10.1991—21.5.1992 yksityisasioiden vuoksi ed. Biaudet.

Uusi hallituksen esitys

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan lokakuun 18 päivältä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 161, joka nyt on edustajille jaettu.

Antellin kokoelmia ja rahavaroja koskeva kertomus

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että hallituksen kirjelmän ohella kuluvan lokakuun 11 päivältä on eduskunnalle annettu kertomus Antellin kokoelmien ja rahavarain hoidosta, käytöstä, kartuttamisesta ja hallinnosta 1.1.1989—31.12.1990. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi Tshekkoslovakian Sosialistisen Tasavallan kanssa kaupan esteiden vastavuoroisesta poistamisesta tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan Tshekin ja Slovakian liittotasavallan kanssa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 89
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Tämä tuntuu pieneltä asialta, ja pientähän tämä Suomen ja Tshekkoslovakian välinen kauppa on ollutkin. Mutta tässä pienoiskoossa kuvastuu hyvin se tilanne, mikä meillä Suomessa tällä hetkellä on, sillä tammi—syyskuusta tänä vuonna tämä kauppa on laskenut 33 prosenttia verrattuna samaan aikaan edellisenä vuonna. Tämä on sikälikin aika ihmeellistä, kun katsoo tätä sopimustekstiäkin, jossa todetaan se tosiasia, että kun Suomella ja Tshekkoslovakialla on ollut Kevsos-sopimus, joka merkitsee tällä hetkellä noin 15 prosentin tullialennusta, niin näissäkään tapauksissa, kun Suomi ainoana maana maailmassa saa tullialennuksen Tshekkoslovakiaan, vientiä ei ole pystytty sinne viemään.

Tämä tilanne on laajemmaltikin paljon merkittävämpi siinä mielessä, että meidän vientimme ei lähde Tshekkoslovakiaan eikä muuallekaan liikkeelle, ellei meidän organisaatiomme, on kysymys sitten Ulkomaankauppaliitosta tai mistä tahansa, saada käyntiin. Tällä hetkellä hallituksessakin on se valitettava tilanne ollut pitkään, että ulkomaankauppaministeri Pertti Salolainen on sidottu Eta-neuvotteluihin, enkä tiedä sitten, mitä varsinainen kauppa- ja teollisuusministeri tekee näissä asioissa. Mutta ellei näitä organisaatioita saada liikkeelle ja myös sitten yrityksissä yritysjohtoa liikkeelle, meillä viennissä ei tule tapahtumaan sellaisia muutoksia kuin odottaisi. Tämä 15 prosentin tullialennus Tshekkoslovakiaan ainoana maana maailmassa osoittaa, että me emme edes silloin pärjää, vaan todellakin vienti on laskenut viime vuoteen verrattuna 33 prosenttia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi ulkomaanedustuksen virkamiesten puolisoille maksettavasta erityiskorvauksesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 93
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi pellonraivauksen määräaikaisesta rajoittamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 46
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 4

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. S-L. Anttila: Herra puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä laiksi pellonraivauksen määräaikaisesta rajoittamisesta hyväksyy hallituksen esityksen, jonka tarkoituksena on rajoittaa pellon raivaamista. Meillähän on ollut järjestelmä voimassa vuodesta 1987 lähtien, jolloin laki on laadittu raivausmaksulain pohjalta, ja nyt olemme käsittelemässä lakiesitystä, joka pohjautuu siihen, että pellon raivaaminen tehdään luvanvaraiseksi eli kielletään. Valiokunta toteaakin, että "maataloustuotteiden viennistä valtiolle ja maataloudelle aiheutuvien kustannusten kasvun ehkäisemiseksi ja muiden tuotannon rajoittamistoimenpiteiden vaikutusten tehostamiseksi on vuonna 1987 säädetty laki pellonraivausmaksusta ja sitä on sovellettu heinäkuun alusta alkaen". Tämä lainsäädäntö, raivausmaksulaki on voimassa aina vuoden 1991 loppuun saakka, ja sitä on jatkettu neljä kertaa, kuten valiokunnan mietinnössä todetaan.

Valiokunnassa nyt käsittelyssä ollut laki korvaa tämän pellonraivausmaksulain ja on pääpiirteissään saman sisältöinen kuin se lainsäädäntö, joka eduskunnassa on lepäämässä pellonraivauksen rajoittamisesta, hallituksen esitys n:o 112 vuoden 1990 valtiopäiviltä. Uusi laki on erilainen tähän lepäämässä olevaan lainsäädäntöön nähden mm. siinä, että on kyseessä määräaikainen laki, eli tämä tulisi olemaan voimassa vuoden 1995 loppuun.

Valiokunta toteaa, että nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen mukaisen lakiehdotuksen tavoitteena on toisaalta vaikuttaa maataloustuotannon ylijäämää supistavasti, ylijäämän kasvua estävästi ja toisaalta tehostaa muiden ylituotannon rajoittamistoimenpiteiden vaikutuksia.

Lakiehdotuksen 1 §:ssä säädetään pellonraivauskiellosta, ja valiokunta ehdottaakin lainkohdan 2 momenttia eräiltä osin tarkennettavaksi ja 3 momenttiin sisällytettäväksi myös luopumiseläkelain 6 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaiset maataloustuotannon luopumissitoumukset. Me nimittäin saimme valiokuntaan selvityksen, jonka mukaan hallitus tulee erikseen antamaan lakiesityksen maataloustuotannon tasapainottamisjärjestelmästä ja siihen liittyvät sopimukset pysyvästä luopumisesta peltokasvien viljelystä.

Lakiehdotuksen 3 §:n 1 momenttiin on kirjattu edellytykset pellonraivausluvan myöntämiselle. Valiokunnassa käydyn keskustelun ja kuultujen asiantuntijoiden lausuntojen pohjalta päätimme täsmentää 3 §:n 1 momentin kohdassa asetettua edellytystä.

Samalla olemme esittäneet ponnen muotoon, että lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittujen kuntien luetteloa tulisi, ei laajentaa, vaan käytännön sovellutuksessa ottaa mahdollisuuksien mukaan entistä painokkaammin huomioon Kuusamon, Pudasjärven, Puolangan, Suomussalmen ja Taivalkosken kuntien erityisolosuhteet ja nimenomaan 3 §:n 3 momentin kohtuussyistä. Tämä ponsilauselma on nähdäkseni selkeä toimintaohje maaseutupiirille, kun annetaan lausuntoja pellonraivauksen tarpeellisuudesta.

Lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentin 3 kohtaan olemme tehneet eräitä kielellisiä täsmennyksiä, jotta ei tulisi tulkintaerimielisyyksiä.

Valiokunta toteaa lisäksi, että "lakiehdotuksen 11 §:n mukaan tarkemmat määräykset siitä, milloin kysymys on lakiehdotuksessa tarkoitetusta pellonraivauksesta ja lupa-asioissa noudatettavasta menettelystä, antaa maatilahallitus". Näinhän on ollut tähänkin saakka. "Valiokunta pitää tärkeänä, että määräykset ovat riittävän selkeitä ja yksityiskohtaisia, jotta ongelmat lain soveltamisessa estyvät".

Tässä yhteydessä haluan kertoa vain erään elävän esimerkin. Eräässä oman vaalipiirini kunnassa maataloussihteeri oli antanut ohjeeksi, että kesantoalaksi riittää sellainen määräala, jossa on yksi kylvökoneen leveys jätetty kylvämättä. Tällainen järjestelmähän johtaa kesantoalaa laskettaessa täysin mahdottomaan tilanteeseen. Tätä tarkoittaa valiokunnan maininta siitä, että ohjeiden tulee olla niin selkeitä, ettei tule epäselvyyttä siitä, mikä on kesannoitu alue ja mikä ei.

Hallituksen esityksen mukaan lakiehdotuksen säännökset merkitsevät puuttumista Hallitusmuodon 6 §:ssä omaisuudelle annettuun suojaan

ja siinä tarkoituksessa ne on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyssä järjestyksessä. Hallituksen esityksessä lausuttuun viitaten valiokunta katsookin, että lakiehdotus on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijakuulemisessa selvitimme myös sen, miten käytännössä on toteutunut jakolain mukaisten uusjakotoimitusten kohdalla luvan saaminen tarvittavaan pellonraivaukseen. Asiantuntijakuulemisessa kävi kuitenkin selkeästi kiistatta ilmi se, että hallituksen esityksen n:o 46 3 §:n 3 momentissa on sellaiset säännökset, joilla voidaan käytännössä hoitaa se, että kun maaseutupiiri puoltaa uusjakotoimituksen johdosta tarvittavia pellonraivaushakemuksia, niin silloin siihen maatilahallituksen tulee ehdottomasti myöntää käytännössä lupa. Eli asiantuntijakuulemisen pohjalta tulimme vakuuttuneiksi siitä, että tätä asiaa erikseen ei ainakaan mietinnössä tarvitse lausua, koska käytäntö on osoittanut, että se on tullut hoituneeksi.

Tätä taustaa vasten pidämme erittäin merkittävänä sitä, että maa- ja metsätalousvaliokunnan valmistelun pohjalta saamme pysyvämmän lainsäädännön pellonraivauksen rajoittamiseen. Se antaa pohjan sille, että pystyisimme hallitusti pääsemään eroon kasvavista ylituotantovuorista.

Tässä yhteydessä haluan ihan henkilökohtaisena kantana lyhyesti puuttua siihen, että meidän pitää vakavasti miettiä vaihtoehtoa tälle laajalle kesannointijärjestelmälle. Kesannointihan erityisesti avokesantona ei ole mikään ympäristöystävällinen toimenpide. Sitä taustaa vasten viherkesanto onkin huomattavasti parempi. Nyt kuitenkin mm. maa- ja metsätalousvaliokunnan Itävallan matkalla saimme selkeästi, konkreettisesti tiedon siitä, että siellä käytetään jo tänä päivänä rypsiöljyä polttoaineena.

Olisin erittäin tyytyväinen, jos hallituksen piirissä selvitettäisiin mahdollisimman nopeasti se, millä tavalla voitaisiin rypsiöljyn käyttöä laajentaa ja otettaisiinkin kesannoinnissa käyttöön kesantokasvina rypsi. Sitä kautta saisimme säästetyksi ympäristöä saastuttavaa energiaa, joka myös on pitkälti tuontienergiaa, ja saisimme pellolle sellaista järkevää käyttöä, joka perustuu kestävään kehitykseen.

Tämä jatkuva, vuodesta toiseen tapahtuva 500 000 hehtaarin pellon kesannointi on toisaalta myös vähän hölmöläisten puuhaa ihan sen takia, että pelto on kuitenkin tarkoitettu kasvamaan. Kasvatetaan siinä esimerkiksi rypsiä, jolle varmasti löytyy järkevää käyttöä, kunhan vain on riittävän laaja poliittinen tahto sille. Se on tärkeintä, että meillä on yhteinen tahto, jolla se toteutetaan, ja uskoisin, että pitkällä aikavälillä myös kustannuksien kautta siitä tulee ihan kilpailukykyinen vaihtoehto, kun otetaan kaikki kustannukset huomioon, jotka ympäristön saastuttamisesta tulevat.

Ed. L o u e k o s k i : Herra puhemies! Pitäisikö sanoa, että tätä me sosialidemokraatit olemme juuri pelänneet? Kaikki keinot on otettava käyttöön, että ylimääräinen puolen miljoonan hehtaarin peltoala pysyisi käytössä. Varmasti ed. S-L. Anttila hyvin tietää ongelman syvyyden. Sitä ei polttoainerypsiviljelmillä miksikään muuteta. Ed. Anttilan ajattelutapa lähtee siitä, että kun otetaan huomioon kaikki se tuki, jota nyt ylimääräisestä pellosta maataloudelle maksetaan, sillä tavalla saisimme käyttöön uuden polttoaineen, joka sitten olisi maailman kalleinta öljyä, jota koneissamme tultaisiin käyttämään. Tämä ajatus on syytä unohtaa ihan alkuunsa.

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Esitys ja mietintö eivät poikkea olennaisesti ennen vaaleja keskustan lepäämään jättämästä pellonraivauksen rajoituslaista. On tarpeetonta ed. S-L. Anttilan korostaa lain merkitystä. Ei sillä todella päästä eroon ylituotannosta vaan rajoitetaan nykyiselle ylituotannon tasolle tilanne hallinnoimalla ja kylvämällä miljardeja, nyt esimerkiksi liikevaihtoverojen kanssa ylituotantoon 5 200 miljoonaa markkaa vientituissa laskettuna. Tämä on juuri, ed. S-L. Anttila, myös sitä syytä, jonka takia viljelijät nyt 1 723 miljoonaa markkaa joutuvat itse maksamaan vientimaksuja.

Te olette nyt tuhoamassa paitsi kansantaloutta samaan aikaan, kun te olette hallituksessa käymässä aikuisopiskelijoiden tukiin, eläkeläisten etuuksiin ja sosiaaliturvaan kiinni, myös suomalaista maaseutua ja viemässä sitä ulos sillä, että te kuvittelette, että säätely- ja holhousjärjestelmällä ja rajoituslainsäädännöllä ratkaistaisiin maataloudessa yhtään mitään. Päinvastoin on todella surullista todeta, että ed. S-L. Anttila ei välitä maaseudusta, ei myöskään ilmeisesti ymmärrä, että tämä tie tulee viemään nyt todella pahaan tilanteeseen. Viime syksynä te pimititte viljelijöiltä ylituotantotilanteen ja sen aiheuttaman rehuviljapommin, joka oli miljardin kilon suuruinen. Vaalien takia edesvastuut-

tomasti te pelasitte tätä peliä, ja nyt tilanne on todella kaatunut päälle.

Pahinta on se, että valiokunnan mietinnössä viitataan vielä maataloustuotannon tasapainottamisesta annettuun lakiin, joka on myöhemmin meillä listalla. Te aiotte tästä hommasta päästä vielä eroon anastamalla valtion maat ylituotantoon osallistuville tuottajille. Tämä on todella epätasa-arvoista kansalaisten kohtelua ja hyvin hävytöntä politiikkaa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Louekoski totesi, että rypsiöljy on maailman kalleinta polttoöljyä, jos ymmärsin sanoman oikein. Minä sanon päinvastoin, että se on maailman ympäristöystävällisintä dieselmoottoreiden polttoainetta. Niin kauan kuin dieselmoottoreita käytetään voimakoneina, niin kauan täytyy etsiä mahdollisimman ympäristöystävällistä polttoainetta, ja rypsiöljy on tässä suhteessa ylivoimaista. Minä olen ymmärtänyt, että demarit ovat varsin ympäristöystävällistä joukkoa, joten kannattaa siinä mielessä ajatella näitä asioita myös siltä kannalta.

Arvoisa puhemies! Toiseksi kiinnitän erityistä huomiota siihen, että valiokunnan mietinnössä todetaan, että 3 §:n 1 momentin 3 kohdan kuntaluetteloa ei kylläkään laajenneta mutta siihen lisätään muutama kunta huomioon otettavaksi käytännön ratkaisuja tehtäessä. Tällä on se merkitys, että näin hyväksytään luonnonmaantieteellinen alue ja sen rajat oikeiksi rajoiksi eikä keinotekoisia hallinnollisia rajoja. Aina, kun vaaditaan, että pitää tieteestä etsiä tukea poliittiselle ratkaisuille, se on sitten käytännössä hyvin usein hyvin vaikeaa, koska poliittinen tahto menee yli tieteen tulosten. Tässä tapauksessa on kerrankin otettu luonnonmaantieteen antamat tulokset huomioon ja rajanveto tehty sen mukaan.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Louekoskelle on syytä vähän täsmentää. En puheenvuorossani puuttunut suinkaan niihin edellytyksiin, joilla rypsiä jatkossa viljeltäisiin tai kasvatettaisiin, mutta itse näen asian näin, että kun on kyse kesantopelloista, ei se voi rakentua samaan järjestelmään, joka meillä on nyt, öljykasvilainsäädäntö, vaan siinä pitäisi olla sellainen hintataso, että sillä tulisivat kustannukset peitetyiksi, jotka sitä kautta tulevat viljelijälle, ja uskoisin, että tuotteet olisivat ympäristöystävällisiä ja sitä kautta halvempia, aivan kuten ed. Pulliainen totesi.

Ed. Rajamäen puheenvuorohan oli aivan tyypillinen siinä mielessä, että hän yhdisti kaikki mahdolliset tahot ja saattoi nykyisen hallituksen synniksi kaiken sellaisenkin, mikä ei sille hallitukselle kuulu. "Pimititte ylituotantotilanteen", väittää ed. Rajamäki. Nyt heitän pallon takaisin. Sinipunahallitus ei ole kertonut vuosi sitten olleen viljasadon määrää budjetin perusteluissa riittävän yksityiskohtaisesti. Jos joku on jotakin pimittänyt, se on edellinen hallitus, mistä johtuu, että tämän vuoden budjetin perusteet eivät ole olleet realistiset vaan nyt on jouduttu jatkuvasti lisäämään mm. viljan vientiin määrärahoja siitä syystä, että vaalien läheisyydestä johtuen ilmeisesti on tehty alhaisempi budjettiluku, kuin olisi silloin ollut tarpeen.

Ed. Pulliaiselle lausun kiitokset ja samoin valiokunnan muillekin kyseisen alueen edustajille kuntaluettelosta. Me saimme selkeän vakuutuksen, että sitä käytännön sovellutuksessa pitää laajentaa, ja nyt se on kirjattu niin kuin pitääkin.

Ed. Louekoski: Herra puhemies! Sinipunahallitus ei pimittänyt maatalouden ylituotantoa vaan sitä yksissä tuumin kauhisteli, ja tähän kauhistelijoitten joukkoon liittyi myös nyt puhetta johtava eduskunnan herra puhemies toteamalla, että ainakin Kymenlaakson suunnalla viljasatoa ja sen varastointitilannetta arvioitaessa on todettava, että kaikki kottikärrytkin ovat täynnä eikä mikään raha riitä.

Ed. Rajamäki: Herra puhemies! Viljasato edellisellä satokaudella oli 4,3 miljardia kiloa eli lähes 2 miljardia kiloa kotimaista kulutusta suurempi. Me sosialidemokraatit toimme tämän salissa, julkisuudessa — mitä kanavia ylipäänsä saimme käytettyä — valtiovarainvaliokunnassa ja myös maa- ja metsätalousvaliokunnassa hyvin voimakkaasti esille. Vaadimme asiantuntijoita kertomaan asiasta myös keskustan edustajille, mutta he eivät olleet kovin innokkaita esimerkiksi kirjauttamaan mietintöihin lainkaan tilanteen vakavuutta. Viljavaraston hallintoneuvostokin vasta viime tingassa lähetti Maaseudun Tulevaisuuden kautta viljelyohjeita viljelijöille, kun oli jo kylvöjäkin ym. suunniteltu. Totuus oli se, että te halusitte maalisvaalien takia pimittää tämän tilanteen, jotta viljelijöillä olisi ollut harhaluulo tilanteesta. Näin ollen myös vaalivoitto edesvastuuttomasti oli teille paljon tärkeämpi. Valitettavasti näin on käynyt, että maa- ja metsätalousvaliokunta ei koskaan ole saanut enemmistön tahdon takia kirjattua mietintöihinsä

mitään tilanteen vakavuudesta ja sen aiheuttamista uhista mm. viljelijöille ja kansantaloudelle. Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

maa- ja metsätalousvaliokuntaan

4) Hallituksen esitys n:o 125 laiksi vesien saastumisesta ammattikalastajille aiheutuneiden kalavahinkojen korvaamisesta annetun lain kumoamisesta

5) Hallituksen esitys n:o 126 laiksi kalastusvakuutusyhdistyksistä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

hallintovaliokuntaan

6) Hallituksen esitys n:o 157 laiksi kuntien ja kuntainliittojen sekä yksityisten yhteisöjen ja laitosten valtionosuuksien ja -avustusten sekä valtion korvausten ja valtionapujen perusteista eräissä tapauksissa

---

7) Hallituksen esitys n:o 158 matkustajaverolaiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto perustuslakivaliokunnalta.

Keskustelu:

Ed. Jansson: Herr talman! Jag är kritisk till förslaget om införande av reseskatt av flere skäl. Jag skall beröra tre, de är politiska, ekonomiska och juridiska.

Politiskt först: Det är inte förnuftigt att i ett litet avlägset land försvåra resandet medan den europeiska integrationen pågår i ett stigande tempo. Vi har byggt upp en fungerande högklassig transport- och resebransch till havs och i luften, och för all del också på land, där konkurrensen fungerar bra. Alltså frågan är om sektorer, näringsverksamheter som är konkurrensutsatta och mera är att vänta i det integrerande Europa. Resandet har under de senaste tjugo åren demokratiserats. Från att det har varit en nästan eller nära nog lyx att resa främst för de välbeställda i samhället har konkurrensen inom speciellt båtbranschen gjort resandet till en vardaglig aktivitet för vem som helst. Passfriheten i Norden med sin öppna arbetsmarknad är både en förutsättning för resandet och har gjort detta resande möjligt. Som jag nämnde råder det snart fri rörlighet för arbetskraften också inom Eesområdet, alltså inom Västeuropa, och då försvinner också passtvånget alternativt införs ett europass. Hela Västeuropa blir då som Norden är nu. Det är oförnuftigt att i denna utvecklingsfas i Europa försvåra resandet åtminstone vad gäller sådant resande som följer av vårt dagliga liv. Jag betonar: frågan är inte nu längre om lyxkonsumtion.

Sedan ekonomiskt. I propositionen motiverar regeringen reseskatten med att staten behöver pengar och att vår turismbalans är för negativ. Det första motivet är inte utmärkande för resandet och näringsutövarna i branschen. Staten behöver alltid pengar, dels för de gemensamma offentliga behoven, dels för att utjämna inkomstklyftorna. Med reseskatt utjämnar man inga inkomstklyftor utan skapar enbart problem för vanligt folk och anstränger branschens näringsutövare. Får staten pengar via en reseskatt kan man fråga sig. Från planerade 800 miljoner mark under nästa år har regeringen halverat prognosen, men då har de skadliga effekterna av skatten inte beaktats tillräckligt.

Det andra misstaget i den ekonomiska redovisningen gäller turismbalansen. Underskottet i vår turismbalans beror på kända och enkla faktorer. Den första är att Finland är ett dyrt land och den andra är att det är så litet sol i Finland. Detta stänger porten för turister från utlandet och lockar finländare att turista i länder där det finns mera sol och där kostnadsnivån är lägre än hos oss. Båtresandet i Östersjön är en verksamhet, vilken förutan turistbranschen skulle vara ännu mera negativ. Båtresandet i Östersjön är en konsumtion på hemmamarknaden som ger sysselsättning och valutaintäkter om man ser det nationalekonomiskt. Det ger ju dessutom utomordentliga kommunikationsmöjligheter. Jag hoppas regeringen i sin redovisning inte medvetet varit så här pass ologisk. Statsutskottet har här en stor uppgift att reda ut be-

greppen. Det finns sakkunskap som kan berätta hur det fungerar.

Och slutligen till de juridiska aspekterna. Alldeles uppenbart har vi att göra med en näringsskatt. Den drabbar den näring som definieras i lagförslagets paragraf 2, även om skatten liksom omsättningsskatten vältras över på resenären, dvs. konsumenten. Paragraf 3 igen inbjuder till kringgående av skatt, vilket lagförslaget inbjuder till även på andra punkter.

Den allvarligaste juridiska bristen i propositionen är enligt min mening den att regeringen underlåtit att ha en åsikt om lagens tillämpning på Åland. Den gränsdragningen följer av självstyrelselagens för Åland bestämmelser. Min åsikt är den att lagen i den föreslagna formen gäller ett rättsområde som på Åland hör till landstingets kompetensområde. Under sådana förhållanden är det alldeles nödvändigt att grundlagsutskottet hörs i ärendet. Talmanskonferensen har föreslagit det. Jag hoppas att detta blir riksdagens beslut så att vi får klarhet i denna fråga. Dessutom är det så att lagförslagets folkrättsliga dimensioner är så betydande att statsutskottet gärna kan överväga om också andra kompetenta utskott här i riksdagen bör höras. Jag tänker då närmast på utrikesutskottet.

Herra puhemies! Suhtaudun kriittisesti tähän verolakiesitykseen. Sen teen useasta syystä: Esitys on poliittisesti arveluttava. Se on taloudellisesti vahingollinen ja juridisesti epäkypsä. Syyt ovat seuraavat:

Integroituvassa Euroopassa meillä on kohta samanlainen passivapaus kuin Pohjoismaissa ja sen mukaan avoimet työmarkkinat. Ei ole järkevää tässä kehityksessä vaikeuttaa jokapäiväistä matkustamista. Eräänä päivänä lama on ohi, toivottavasti pian. Silloin on ihan välttämätöntä pienelle maalle, että kuljetukset ovat kunnossa. Tällä verolla voimme joutua tilanteeseen, josta on vaikea toipua silloin kun toimivat kuljetukset ovat välttämättömiä.

Toiseksi taloudellisesti kaikki viittaa siihen, että veron todellinen nettotuotto valtiolle on olematon. Ainakin laivaliikenne on kotimarkkinakulutusta, joka tuo työpaikkoja ja valuuttatuloja, eli laivaliikenteellä on selvästi positiivinen vaikutus matkailutaseeseen.

Kolmanneksi juridisesti kyseessä on ilmeisesti elinkeinovero. Hallitus vaikenee lain soveltamisesta Ahvenanmaalla. Tämä on vakava puute. Käsitykseni mukaan ja perustuslakivaliokunnan jäsenenä olen sitä mieltä, että tämä oikeusala kuuluu Ahvenanmaan maakuntapäivien toimivaltaan. Ottaen huomioon matkustamisen ja matkailun merkityksen tärkeyden Ahvenanmaalle epävarmuus tässä suhteessa johtaa sietämättömään tilanteeseen.

Siksi meillä nyt on esitys, mikä ei ainoastaan minusta ole huono, vaan myös koskee äärimmäisen vaikeata perustuslakikysymystä. Sen tähden on täysin paikallaan, että perustuslakivaliokunta, vaikka onkin jo ylityöllistetty, antaa lausuntonsa tästä esityksestä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En malta olla puuttumatta vanhaan mieliaiheeseeni ed. Janssonin puheenvuoron johdosta. Minäkin olen sitä mieltä ja olemme sitä mieltä, että matkustajaveroa ei pitäisi säätää, koska se on vaikutuksiltaan erinomaisen hankala ja sillä ei nykyisessä tilanteessa ole mitään merkitystä, koska me joudumme joka tapauksessa taloutemme suuntaamaan uuteen kurssiin tavalla tai toisella.

Mutta Ahvenanmaa-kysymykseen haluan juuri todeta sen, että Ahvenanmaan maakunta haluaa olla kaikessa itsellinen. Toisin sanoen niissä asioissa, jolloin Suomen puolelta, emämaasta, virtaa rahavirtoja ja avustusta Ahvenanmaalle, kuulutaan kyllä isänmaan rajojen sisäpuolelle. Mutta silloin jos haitalliset vaikutukset, niin kuin ed. Jansson epäilee, ulottuvat Ahvenanmaalle, Ahvenanmaalla ei ole minkäänlaista velvollisuutta ottaa osaa kustannusten jakamiseen.

Tämä on samanlaista vähän kuin se, että minun ihokkaani on minun ihokkaani, mutta sinun ihokkaastasi kuuluu puolet minulle. Tämä on tämä ahvenanmaalainen systeemi. Ed. Jansson tietysti puhuu Ahvenanmaan puolesta. Sehän on selvä asia, ja kunnioitan häntä siitä niin kuin kansanedustajanakin. Mutta jälleen kerran törmäämme tähän asiaan, josta täällä on monta kertaa ollut puhe. Ahvenanmaa on erikoisasemassa, ottaa vain hyvät puolet, mutta ei kanna vastuuta epäoikeudenmukaisuudesta.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen hyvin paljon ed. Janssonin kanssa samaa mieltä siitä lopputuloksesta, joka hänen esityksessään oli, eli tähän esitykseen tulee suhtautua varsin kriittisesti mm. niillä perusteilla, jotka ed. Jansson totesi. Voisi lisätä sen, että tällä rokotetaan laivaliikennettä, joka energiankäytöllisesti on kaikkein edullisin liikkumismuoto. Eli pitäisi tukea mieluummin sitä, että liiku-

taan laivalla ja vesiteitse, koska se on tässä mielessä järkevä tapa silloin, kun tarve liikkua on.

Olisin kuitenkin odottanut, kun ed. Jansson tietää, että tällä pyritään vain keräämään valtiolle rahaa, tuloja, että hän olisi esittänyt sijalle, mistä ne rahat otetaan. Siinä suhteessa odottaisin, kun ed. Jansson kohta käyttää vastauspuheenvuoron ed. Aittoniemelle, joka taas vähän käytti persoonallisen puheenvuoron, että hän siinä ilmoittaa, että hän edistyksellisenä ihmisenä, siis ed. Jansson, on polttoaineverojen korottamisen kannalla, jolloin päästään järkevästi eteenpäin tässä asiassa.

Ed. L a x (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta oli erittäin ikävä kuulla ed. Aittoniemen puheenvuoro Ahvenanmaasta. Ahvenanmaata koskeva lainsäädäntö on selvä. Siinä on todettu, että erinäisistä kysymyksistä päättää maakunta itse. Kyllä minusta on syytä aina lakia noudattaa. Jos siitä on epäselvyyttä, tutkikoon silloin perustuslakivaliokunta asiaa. Mutta on ihan turha lietsoa Ahvenanmaan vastaista mielialaa puhumalla kahmimisesta taikka vallan ottamisesta taikka itsellisyydestä. Eihän tässä ole kyseessä mikään muu kuin se, että tutkitaan, onko tämä asia todellakin hallituksen valmistelun yhteydessä jäänyt huomaamatta ja kuuluuko se lain mukaan Ahvenanmaalle.

Ed. J a n s s o n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemelle vastaan menemättä keväisiin keskusteluihin, joita kävimme silloin ihan toisesta asiasta, näin:

Jos olisin vaiennut ja kun laki ei olisi antanut vastausta tähän kysymykseen, silloin laki ei varmaankaan olisi koskenut Ahvenanmaata. Juuri jotta saisimme selvyyttä tähän asiaan, kuten ed. Lax kertoi, olen kehottanut kaikkia pääsihteeriä myöten, että perustuslakivaliokunta selvittää, miten tämä toimii. Siis rehellisyyden nimessä.

Toiseksi, ed. Aittoniemi, kerron että kun kuukausi sitten maakunnan viralliset edustajat kävivät tässä talossa pääministeriä, valtiovarainministeriä ja muita ministereitä tapaamassa, juuri heillä oli se virallinen viesti, että totta kai ahvenanmaalaiset ja siellä toimivat elinkeinonharjoittajat haluavat olla mukana rakentamassa tätä maata. (Ed. Aittoniemi: Millä tavalla?) — Esimerkiksi veroilla ja maksuilla. — Meni vähän väärälle puulle tuo haukkuminen, kuten silloin tällöin tapahtuu.

Sanoisin ed. Pulliaiselle, että olen ilman muuta polttoaineveron kannalla, käyttäjämaksun kannalla, kuten ministerimme Ole Norrback koko ajan tässä draamassa on ollut.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Janssonin esiin tuomat perustelut siitä, miksi tähän lakiin on syytä suhtautua erittäin kriittisesti, olivat erinomaiset hyvät. Yhdyn niihin täysin. Minä kuitenkin suhtaudun enemmän kuin kriittisesti, ed. Jansson, tähän. Minusta tämä lakiesitys tulisi yksiselitteisesti hylätä.

Tämä lakiesitys on masentava esimerkki siitä, miten hallitus näpertelee pikkuasioiden parissa, vaikka maan talouden suuret ongelmat ovat edelleenkin tänään 24.10. ratkaisematta. Korkotaso ei ole suinkaan kääntynyt laskuun, niin kuin täällä vielä toissapäivänä ministerien puheista annettiin ymmärtää tuporatkaisun vaikutus. Korot ovat edelleen pysyneet korkeina.

Perusteluissaan tälle lakiesitykselle hallitus toteaa, että kansantalouden suurten vaihtotase- ja velkaongelmien vuoksi on pidetty tarpeellisena, että matkustustaseen alijäämän kasvu lähiaikoina pysähtyy ja että alan työpaikat lisääntyvät myös kotimaassa.

Meille lähetetyssä kirjeessä eräs matkailualalla työskentelevä vaikutusvaltainen henkilö kysyikin, rajatko laitetaan kiinni rahalla. Näin näyttää olevan. Tätä matkustajaveroa ehdotetaan ensisijaisesti vähentämään eli estämään suomalaisten ulkomaanmatkailua — se näyttää olevan tämän lain tarkoitus — ja vasta toissijaisesti tuomaan lisää rahaa valtion kassaan. Kyseessä onkin siis rankaisuvero, sakko.

Halutessaan rangaista ulkomaille matkustavia kansalaisia hallitus rankaisee myös samalla matkatoimistoalaa. Tästähän kyllä keskustelimme jo valtion tulo- ja menoarvion lähetekeskustelun yhteydessä, mutta sitä on pakko korostaa edelleen tilanteessa, jossa maassa on 265 000 työtöntä. Nimittäin ilman tätä rankaisulakiehdotustakin matkailuala on jo vaikeuksissa. Lomautuksia ja irtisanomisia on alalla jo toteutettu. Matkatoimistoalalla ennakoidaan myös veron toteutumisen merkitsevän noin 25—30 prosentin vähennystä ulkomaanmatkailuun, mistä puolestaan seuraisi välittömästi 500—600 työntekijän irtisanominen.

Hallitus aikoo siis nähtävästi tuottaa lisää työttömyyttä maahan tämän lain varjolla. Tässä käy pahimmillaan niin, että valtion kassaan mahdollisesti tulevat rahat hupenevatkin työttö-

myyskorvauksina ulos samaisesta valtion kassasta.

Toinen asia, jolla hallitus perustelee lakiesitystä, lähtee olettamuksesta, että kotimaan matkailu lisääntyisi. Edes matkatoimistoala ei usko kotimaan matkailupalvelujen kysynnän kasvavan hallituksen haaveilemalla tavalla. En usko minäkään suomalaisten haluavan kaamosta katkaisevan etelänmatkan tilalle maatilalomaa kepulaisen yrittäjän luona. Ne, jotka nimittäin haluavat maaseudun rauhaan, menevät sinne tietoisesti haluten maaseudun rauhaa. He eivät mene sinne vaihtoehtona etelän auringolle ja lämmölle.

Lakiesityksellä hallitus myös jatkaa mielestäni epäoikeudenmukaista linjaansa. Nyt maksumiehiksi aiotaan laittaa ensisijaisesti omilla rahoillaan matkustavat, usein pienituloiset suomalaiset eli ne suomalaiset, joille kohtuuhintaiset seuramatkat antavat mahdollisuuden päästä ulkomaille. Verohan nimenomaan kohdistuisi kaikkein suurimpana eli 200 markkana seuramatkoihin. Onko niin, että hallitus on myös unohtanut sen, että esimerkiksi Finnairilla tilauslentoliikenne työllistää 1 300 henkilöä ja arvioitu 30 prosentin vähennys merkitsisi vastaavaa työntekijämäärän vähenemistä.

Ministeri Taxell on myös joutunut varsin outoon valoon matkustajaveron laatimisen yhteydessä. (Ed. Renlund: Taxell ei ole enää talossakaan eikä ministerinä!) — Aivan totta. Ei ministeri Taxell ollut tietenkään syyllinen, mutta liikenneministerimme. — Hän joutuu varsin outoon valoon matkustajaveron laatimisen yhteydessä. Nimittäin minulle ei ole kyllä selvinnyt, toisin kuin edustajat RKP:stä väittävät, että ministerillä olisi ollut asiassa joku johdonmukainen kanta. Minusta näyttää paremminkin siltä, että farssin aikana asianomaisella ministerillä ei ole ollut riittävää sananvaltaa omaa toimialaansa koskevissa esityksissä. Ei ole ollut. Se on valitettavaa. Hän on sanonut julkisuudessa toista, mutta valmistelu matkustajaveron osalta osoittaa aivan toista tilannetta.

Näyttää siltä, että itse asiassa valtaa käyttävät hallituksessa valtiovarainministeri ja sitä myötä valtiovarainministeriön virkamiehet, jotka päättävät, miten esimerkiksi tämän tyyppiset rahalisäykset budjettiin otetaan, ja ministerin on sitten vain tehtävä siten, että hän pyrkii selittelemään julkisuudessa asiat parhain päin.

Kansainvälistymisestä ja Eurooppaan menemisestä puhuvat näyttävät tämän lakiesityksen myötä tarkoittavan kansainvälistymisellä sitä, että tavallisten kansalaisten on paras pysyä kotimaassa. Tavallisten kansalaisten pitäisi tyytyä siihen, että firmojen johtajat ja myyntitykit sekä virkamiehet ja muut vastaavat, kenties kansanedustajat edustavat meitä maailmalla. Tavallisille kansalaiselle matkustamisesta yritetään tehdä myrkkyä.

Minun mielestäni, kuten jo aikaisemmin sanoin, lakiesitys pitäisi hylätä. Lakiesitykselle ei riitä perusteluksi esimerkiksi se, että sanotaan, että ympäristö- ynnä muut syyt saattavat puoltaa tämän tyyppistä lakiesitystä. Suomi yksin ei pysty ratkaisemaan matkailuun liittyviä ympäristöongelmia. Ne tulisi ratkaista tulevassa Etassa tai laajemmissa kansainvälisissä yhteyksissä. Lakiesitys rokottaa ainoastaan, kuten sanoin, matkustajia, etupäässä tavallisia kansalaisia ja matkatoimistoalan työntekijöitä.

Edustajat V. Laukkanen, Kallis ja Kankaanniemi merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Renlund (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta ed. O. Ojalalle, että Taxell on siirtynyt Partekin toimitusjohtajaksi, ja myös, että liikenneministeri Norrback ei ole toiminut esittelevänä ministerinä. Se on valtiovarainministeri. Toisaalta kyllä ministeri Norrbackin linja on ollut aika selkeä. Hän on vastustanut tätä alusta alkaen ja myös ehdottanut, että tilalle tulisi, niin kuin ed. Pulliainen totesi, bensavero tai muuten autovero, joko tai. Sen takia osittain voin yhtyä ed. O. Ojalan ajatuksiin, mutta en tässä tapauksessa ja asiassa.

Sanoisin vielä, että lauttaverot ovat huono asia, mutta tilauslentoihin voi kyllä minusta panna veron. Jos kerran ihmisillä on varaa maksaa 3 000—4 000 markkaa, kyllä heillä on varaa maksaa myös 200 markkaa.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ottamatta lakiesityksen asialliseen puoleen tiukkaa kantaa tässä vaiheessa toteaisin kuitenkin, että minua on vähän ihmetyttänyt se, että aikana, jolloin työttömyys Suomessa on mahdottoman suurissa lukemissa ja joka päivä tapahtuu konkursseja ja hyvin kylmiä kohtaloita yrittäjille, vasemmistoliitossa riittää näin paljon harrastusta matkustusveron vastus-

tamiseen. Jotenkin minusta tuntuu, että mittasuhteet ovat erilaisia.

Ed. O. Ojalan puheenvuorossa minun huomiotani kiinnitti ensinnäkin se, että en minä samalla tavalla hivenen halveksuvaan sävyyn puhuisi kotimaan matkailusta, olipa se yrittäjä sitten kepulainen taikka mitä tahansa puoluetta edustava henkilö. Kyllä kotimaan matkailua meidän kannattaisi tässä salissa arvostaa ja puhua sen puolesta pikemminkin kuin sitä väheksyä.

En myöskään väheksyisi myyntitykkien ja johtajien liikematkailua ulkomaille. Sattuu vain nimittäin olemaan niin, että meidän taloutemme pahin ongelma on se, että vienti ei vedä. Se ei kyllä taatusti vedä sillä tavalla, että myyntitykit ja johtajat pysyvät täällä.

Minä vähän luulen, että ed. O. Ojalalla on se kuva, että liikematkat olisivat jonkinlaista samanlaista juhlaa kuin ehkä ed. O. Ojalan kansanedustajana tekemät matkat. Ne ovat työmatkoja niille ihmisille. Minä luulen, että he tekevät työtä myös meidän puolestamme.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun olen seurannut keskustelua tämän matkustajaveroasian ympärillä, niin siinä on matkan varrella ollut todella aika paljon keskustelua asian vierestä. Mielestäni ed. O. Ojala myös osaltaan syyllistyi tähän syntiin.

Tästä keskustelusta on kyllä ollut se hyöty, että tämä esitys on matkan varrella muuttunut. Esimerkiksi mielestäni lauttaliikenteen osalta nämä haittavaikutukset, mitkä suuremmalla maksulla olisi ollut, ovat lieventyneet.

Chartermatkailun osalta mielestäni haittavaikutuksista ei kannata tämmöisessä taloudellisessa tilanteessa lainkaan puhuakaan. Juuri näihin hallituksen esityksen veropoliittisiin ja kansantaloudellisiin perusteluihin voi todella tässä tilanteessa yhtyä. Mehän sekä kansantaloutena että valtiontaloutena velkaannumme aivan liian paljon. Meidän pitäisi suosia kotimaista työtä nyt kaikilla sektoreilla, myös matkailussa.

Voin vielä lopuksi todeta, että jos meidän kansantaloutemme velkaantuu sellaista vauhtia kuin on tapahtunut, me ennen pitkää joudumme sellaisiin toimenpiteisiin, jotka rajoittavat suomalaista matkailua ulkomaille. Sen takia on välttämätöntä myös tässä yhteydessä nähdä nämä kansantaloudelliset näkökulmat.

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiinnitin huomiota kahteen asiaan ed. O. Ojalan puheenvuorossa. Hän antoi ymmärtää, että tämä olisi jotain ainutlaatuista maailmassa tai Pohjoismaissa. Perusteluistahan käy selvästi ilmi, että myös Ruotsissa ja Norjassa peritään charterveroa eli meidän linjamme noudattaa suurin piirtein muiden Pohjoismaiden linjaa.

Myös ed. O. Ojala antoi ymmärtää, että tällä on vaikutusta suomalaisten tuotteiden vientiin ja vaikeutetaan suomalaisten tuotteiden vientiä. Kyllä minä olen täysin vakuuttunut siitä, että vientimatkaa ei jätetä tekemättä 200 markan veron takia.

Hallitushan on lähtenyt oikeastaan kahdesta syystä antamaan tällaisen matkustajaveron. Perusteluista käy ilmi, että matkustustase on 6 000 miljoonan markan verran alijäämäinen eli joka päivä virtaa 18 miljoonaa ulkomaille matkustamisen alijäämän johdosta.

Toinen syy on tietenkin tämä taloudellinen tilanne, että tarvitaan rahaa. Kristillinen liitto on aikaisemmin esittänyt, että chartervero olisi aivan hyvin voinut olla 500 markkaa, ja jos tämä tämän tyyppistä matkustamista voidaan rajoittaa, niin siitä hyötyy kyllä koko kansantalous. Enkä minä usko, että matkoja jätetään tämän takia tekemättä. Uskallanpa olettaa, että ensi vuonna lyödään taas uusia ennätyksiä, ja jo tänä päivänä suomalaiset turistit kuluttavat ulkomailla japanilaisten jälkeen eniten rahaa.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin minäkin ed. O. Ojalan puheenvuorossa huomiota siihen vertailuun, jonka hän teki. Hän ensinnäkin totesi, että ympäristönsuojelutoimia ei pitäisi aloittaa yhdessä maassa, vaan pitäisi odottaa, että olemme toteuttamassa Eta-järjestelmää käytäntöön tai oltaisiin peräti EY:n täysjäseniä. Tässä suhteessa olen aivan eri mieltä hänen kanssaan. Meidän tulee ryhtyä sellaisiin toimiin yksinkin.

Toiseksi jos ajatellaan toisin päin, olisiko tällainen ympäristönsuojelu menossa näillä keinoin jossakin muualla, niin ed. Kallis tähän juuri vastasi, että muissa Pohjoismaissa on chartervero. Jos se on väline ympäristönsuojelun keinona, niin silloin tämä rintama on jo muodostunut, eli tässä siis logiikka jollakin tavalla ed. O. Ojalalla pettää.

Tässäkin oli hyvin merkittävää se, niin kuin yleensä vasemmistoliiton puheenvuoroissa, että ei esitetä mitään konstia näiden tulojen saamiseksi valtiolle eli aiotaan ilmeisesti siirtää verot valtion maksettaviksi Veikko Vennamon tyyliin.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin kiinnitin, niin kuin ed. Niinistö, huomiota vertaukseen maatalouslomista. Minusta tämäntapainen vertailu on suomalaisen maaseudun uuden elinkeinotoiminnan halveksuntaa, ja minusta ei sille ole minkäänlaisia asiallisia perusteita. Ihmettelen, että sellainen täällä esitetään.

Toinen kysymys on sitten se, että arvioidaan tämän veron oleellisesti vaikuttavan matkustukseen. Minusta nämä arviot ovat suuresti liioiteltuja. On nimittäin niin, että lähes jokainen matkustaja tuo tuliaisina alkoholia ja tupakkaa sen rahamäärän verran, mitä tämä matkustusvero maksaa, eli jo pelkästään jättämällä jonkin pullon ostamatta säästää saman verran.

Kolmantena kiinnittäisin huomiota siihen, että sekä laivaliikenne että lauttaliikenne ajelee sellaisella polttoaineella, josta ei veroa makseta ollenkaan. Myös ympäristökysymyksiin ja erilaisten liikennemuotojen tasavertaiseen kohteluun verotuksellisessa mielessä liittyen tämä on vain vähäinen askel oikeaan suuntaan.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin ed. Renlundille. Aivan oikein, huomasin itsekin, että tein lapsuksen. Nimittäin kyllä minä tiedän, että entinen ministeri ja entinen RKP:n puheenjohtaja Christoffer Taxell on Partekissa konserninjohtajana. Tapasin hänet siellä myös elokuussa siellä käydessäni, mutta lapsuksia voi sattua. Se on ehkä johtunut siitä, että RKP on niin pitkään profiloitunut nimenomaan Christoffer Taxellin hahmossa, joten sekaannuin uudemman puheenjohtajan nimessä. Kyllä minä tiedän, että hän on Norrback.

Ed. Niinistölle sen sijaan totean, kun hän sanoi, että minä yritän väheksyä kotimaan matkailua, että kysymys ei suinkaan ole siitä. Sanoin vain, että se henkilö, joka haluaa etelänmatkalle, ei vaihtoehdoksi valitse maatilamatkailua keskustapuolueen, vasemmistoliiton, kokoomuksen tai minkään muunkaan puolueen kotitilalla. Sitä minä tarkoitin.

Ed. Niinistö yritti väittää, että minä olisin kansanedustajana ollessani matkoillani jotenkin juhlinut ja olisin saanut juhlamatkoja, sellaisen käsityksen sai ed. Niinistön puheenvuorosta. Kansanedustajana olen todella ollut ulkomailla yhdellä matkalla. Sosiaali- ja terveysvaliokunta oli Brysselissä, ja me todella teimme siellä töitä. Ed. Niinistö voi tutustua kyllä minun läsnäolooni kaikissa kokouksissa ja kaikissa tilaisuuksissa ja keskusteluun osallistumiseen, joten tämä ei jää varmaan hänelle epäselväksi.

Ed. Pulliainen totesi, että myös muissa Pohjoismaissa on chartervero käytössä ja se on eräänlainen ympäristövero. Mielestäni silloin jos puhutaan ympäristöverosta, oikea tapa on polttoaineveron kautta ryhtyä keräämään lisää maksuja. Mutta matkustajavero, kuten hallituksen esityksestä käy ilmi, on aivan eri tarkoitusta varten. Hallitus on myös tehnyt esityksen siitä, että passin hintaa nostetaan. Tämä ...

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Tarkoitukseni oli paikalta käyttää lyhyt vastauspuheenvuoro, mutta kun sitä en saanut, niin nyt pitää puhua täältä.

Olen tulo- ja menoarvion lähetekeskustelussa lausunut mielipiteeni matkustajaverosta. Se on vastustava tätä veroa ajatellen. Perusteluna mainitsin silloin ensisijaisesti sen, että matkustajaveron käyttöönotto aiheuttaa työttömyyttä laivaliikennealalla, lentoliikenteen piirissä ja myös matkatoimistoalalla. Tässä ovat siis ne perussyyt, joiden vuoksi olen vastustanut ja tulen vastustamaan tätä veroa.

Vastauspuheenvuoron halusin käyttää nimenomaan sen vuoksi, että Turun eteläisen vaalipiirin kansanedustajat ovat yksimielisesti päättäneet vastustaa tätä hallituksen esitystä matkustajaverosta ja erityisesti laivaliikenteen osalta. Siksi olin hämmästynyt, kun kuulin ed. Niinistön ja ed. Ala-Nissilän puheenvuorot. Ei niiden perusteella päätyä siihen, että nämä edustajat vastustaisivat asiaa. (Ed. Ala-Nissilä: Esitys on muuttunut!) — Tämä on vähän muuttunut, mutta eihän sitä yhteistä päätöstä tehty siltä varalta, että jos esitys joltakin osin muuttuu, niin sitten ei päätös enää pidäkään. En ollenkaan ymmärrä, miten kansanedustajat voivat olla kuin tuuliviirejä, vaihtavat mielipiteitään päivästä toiseen. (Ed. Paloheimo: Tai vaihtavat vaalipiiriä!)

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. Paloheimo, välihuudot omalta paikalta!

P u h u j a : Olen hämmästynyt nimenomaan siitä, että ed. Niinistö puhui siitä, miten ed. O. Ojala tällaista esitystä vastustaa, kun on niin vaikea työttömyysaika. Ed. Niinistö, juuri sen

takia tätä pitää vastustaa, että tämä esitys aiheuttaa työttömyyttä. Mielestäni teidän puheenvuoronne oli aika lailla ristiriitainen.

Täällä on eräissä puheenvuoroissa kiinnitetty huomiota siihen, että tämä vaikeuttaa mahdollisuuksia matkustaa. Tosin ed. Kallis sanoi, että ei tuo 200 markkaa mitään merkitse. Olen tavannut monta eläkeläistä, esimerkiksi kansaneläkkeen saajaa, joilla sattuu olemaan sukulaisia esimerkiksi Tanskassa ja Ruotsissa. Jos äiti haluaa käydä tapaamassa tytärtään ja on pelkän kansaneläkkeen varassa, niin miettikää nyt, ed. Kallis, miten tämä ehdottomasti aiheuttaa vaikeuksia kansaneläkeläiselle matkustaa tapaamaan tytärtään. Ei se ole se 200 markkaa niin pieni raha tai 100 markkaa tai 60 markkaa, on kysymys nyt mistä osuudesta tahansa, tässähän on vaihtoehtoja. Ennen kaikkea puhun nyt laivaliikenteestä.

Olin hämmästynyt, kun ed. Korkeaoja puhui pullojen ostamisesta. Oletteko te, ed. Korkeaoja, todella sitä mieltä, että ihmiset, esimerkiksi eläkkeensaajat, sitä varten matkustavat, että saavat laivasta pulloja ostaa? Olen hämmästynyt moisesta käsityksestä.

Ed. Aittoniemi aikaisemmin lausui tavan mukaan muutamia epämiellyttäviä ajatuksia Ahvenanmaata koskien. Haluan tämän johdosta todeta, että minä asun huomattavasti lähempänä Ahvenanmaata kuin ed. Aittoniemi, ja kesämökkinikin on melko lähellä Ahvenanmaan saaristoa, mutta en minä ole kokenut Ahvenanmaata niin harmillisena, ikävänä ja vastenmielisenä kuin ed. Aittoniemi. Minusta heille kuuluu kaikki kunnia ja oikeus. Jos oikein muistan, niin ed. Aittoniemi oli kyllä kerran sitä mieltä, että Ahvenanmaa pitäisi siirtää Atlantille. Olenko oikeassa?

Ed. N i i n i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aika lailla yllättynyt siitä, että ed. Laine noin voimakkaasti reagoi puheenvuorooni, jossa vain toin esille sen näkökulman, ettei tämän keskustelun yhteydessä ole syytä väheksyä kotimaan matkailua eikä myöskään lyödä leimaa liikematkojen tekijöitten otsaan. Ne olivat ne moitteet, joita minä ed. O. Ojalan puheenvuoron johdosta esitin.

En nyt ihan tarkoin muista, mikä oli ed. Laineen kanta vasemmistoliiton ryhmässä voimakkaasti esillä olleeseen devalvaatiokeskusteluun, mutta muistan, että ei hän ainakaan ollut tyrmäämässä sillä perusteella, että devalvaatio olisi tehnyt huomattavasti kalliimmaksi kaikkien suomalaisten ulkomaanmatkat, paljon, paljon kalliimmaksi kuin tämä matkustusvero. Ehkä johdonmukaisuuden vuoksi ed. Laine seuraavalla kerralla torjuu myöskin omassa ryhmässään esitetyt devalvaatioajatukset sillä perusteella, että sen paha puoli on siinä, että matkustelu tulee kalliimmaksi.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin myöskin ed. Laineelle todennut, että hän hiukan oikoi minunkin puheenvuoroni sisältöä. Viittasin siihen, että tästä matkustusverosta jää vielä ehkä joitain haittavaikutuksia nimenomaan lauttaliikenteen osalle, mutta silloin kun Varsinais-Suomen kansanedustajaryhmä puuttui näihin haittavaikutuksiin, puhuttiin kaksi kertaa näin korkeasta tasosta. Tässä saatiin muutoksia aikaan, ja tämä ei enää tuota sellaisia ongelmia, mitä korkeampi verotaso olisi tuottanut varmasti lauttaliikenteen osalta.

Varsinainen puheenvuoroni kyllä liittyi tämän matkustajaveron kansantaloudellisiin ja myöskin veropoliittisiin kestäviin perusteisiin, eikä ed. Lainekaan puheenvuorossaan niitä pystynyt torjumaan.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laine antoi ymmärtää, että hän on tavannut eläkeläisen, jolle tämä 200 markan vero tuottaa suuria ongelmia, kun ei pääse tapaamaan sukulaistaan Tanskaan. Minä sanoisin, että se köyhä eläkeläinen ei lennä eikä maksa näin ollen 200:aa markkaa, se köyhä eläkeläinen käyttää laivaa ja maksaa 30 markkaa. Minun ei tarvitse lähteä kuin kotiin tapaamaan köyhää äitiäni, jolla on tytär Ruotsissa. Hän matkustaa laivalla ja maksaa silloin sen 30 markkaa. Jos minä haluan tavata Ruotsissa asuvan tyttäreni, tietenkin voin lentää, jos niin haluan, mutta minä en ole köyhä. Sen sijaan köyhät käyttävät yleensä laivoja ja maksavat sen 30 markkaa. Ei tämä 30 markkaa ole kohtuuton.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Niinistö ei ole ollut tietenkään oikein tietoinen minun kannastani devalvaatioon, mutta kerron sen nyt tässä. Minä olen vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä vastustanut devalvaatiokantaa, olen sen myös julkisuudessa kertonut, mutta ed. Niinistö ei ole ehkä siihen päässyt tutustumaan.

Kun mainitsin tästä 200 markasta, niin lainasin ed. Kalliksen puheenvuoroa. Mainitsin siinä

yhteydessä myös nämä pienemmät summat, ja jos olen oikein hallituksen esityksen lukenut, niin ei kaikissa tapauksissa laivallakaan pääse 30 markan maksulla, vaikka sieltä Pohjanmaalta voi näin päästä. Oli muuten mielenkiintoista kuulla, että Pohjanmaallakin nyt sitten tiedetään, että ed. Kallis on kuitenkin tämän matkustusveron hyväksymisen kannalla.

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Samanaikaisesti kuin Suomi on mukana muiden Euroopan maiden kanssa avaamassa rajoja, mahdollistamassa kansalaisille vapaamman liikkumisen rajojen yli, se on kuitenkin omilta kansalaisilta epäämässä taloudellisesti mahdollisuuksia tähän. Me käsittelimme juuri lähetekeskustelussa menneellä viikolla leimaverolakia, jossa erittäin voimakkaasti nostetaan passien hintaa. Nyt meillä on käsitteillä matkustajaverolaki, joka myös osalta osaltaan nostaa Suomesta ulospäin matkustamisen kustannuksia.

Kun täällä on hyvin monessa puheenvuorossa vedottu johdonmukaisuuteen ja perusteltu tätä esitystä nimenomaan johdonmukaisuuden tarpeella, niin tämä esitys pitää sisällään useita keskenään ristiriitaisia aineksia. Kun täällä on nyt esimerkiksi vakuutettu, että tällainen vero ei tule olennaisesti vähentämään chartermatkailua eikä siten vaikeuttamaan olennaisesti suomalaista matkailuelinkeinoa, kuten Finnairin toimintaa, niin silloin putoaa itse asiassa pohja pois hallituksen esityksen ensimmäiseltä perustelulta, jossa asiaa perustellaan nimenomaan matkailutaseen alijäämäisyydellä. Jos tämä ei pudota olennaisesti matkailumääriä Suomesta ulospäin, niin ei sillä ole silloin vaikutusta myöskään matkustustaseen alijäämään.

Tämä on erityisen epäjohdonmukaista sen suhteen, kun tässä todetaan, että ulkomaanmatkailun hyvä kilpailukyky johtuu paljolti ulkomaiden alhaisesta hintatasosta. Nyt tätä hintataso-ongelmaa pyritään ratkaisemaan siten, että nostetaan ulkomaille matkustamisen hintaa. Vaihtoehto tälle olisi se, että kotimaisesta matkailusta tehdään nykyistä edullisempaa. Tähän hallitus ei pyri millään toimenpiteillä. No mitä ne toimenpiteet voisivat olla? Ne olisivat niitä, joita sosialidemokraattinen ryhmä on edellyttänyt hallitukselta tuotavaksi tänne eduskuntaan, yleisemmin kilpailun rajoitusten purkamista siten, että meillä kotimainen rakentaminen ja sitä kautta myös matkailuinvestoinnit tulisivat edullisemmiksi. Toinen asia, johon nimenomaan matkailuelinkeino toivoo helpotusta, on esimerkiksi elintarvikkeiden hinnat. Meille on kyllä luvattu ja itse asiassa on jo järjestelmä, jolla esimerkiksi ravintolat voivat tuoda Suomeen suoraan pihvilihaa ulkomailta, mutta käytännössä tämä järjestelmä ei ole onnistunut ainakaan olennaisesti laskemaan lihan hintaa. Kun näin ollen kysymys ei ole matkustustaseen alijäämäongelman ratkaisemisesta, silloin kysymys on oltava pelkästään veropoliittisesta toimenpiteestä. Jos näin on, se on tunnustettava selkeästi myös eduskuntakäsittelyssä.

Kun tässä todetaan, että "kysymykseen voivat tulla lähinnä sellaiset verot, jotka eivät kohtuuttomasti rasita kansantalouden kannalta keskeisiä toimintoja tai vaikeuta heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten toimeentuloa", siltä osin tämä perustelu pitää, että kysymyksessä ei ole kansantalouden kannalta keskeinen toiminto. Mutta en pitäisi matkailualaa elinkeinona aivan niin vähämerkityksisenä kuin sitä Suomessa pidetään. En myöskään usko, että tällä sinänsä vaikeutetaan heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten toimeentuloa, mutta tasavertaisuuden kannalta, mitä tulee matkustamismahdollisuuksiin, tällä on erittäin suuri merkitys, kuten on jo aiemmin todettu.

Kun tässä todetaan, että esitys kohtelisi tasapuolisesti kaikkia niitä, jotka ostavat lipun Suomesta tai täällä olevan matkatoimiston kautta, näin varmasti on. Mutta onko tämä tasapuolinen niitten yritysten matkustusverokohtelun kanssa, jotka pystyvät hankkimaan lippunsa tästä eteenpäin ulkomailta ja näin ollen kiertämään veron? Yksittäisellä kansalaisella tällaista mahdollisuutta ei varmasti ole. Sikäli tasapuolisuus tässä laissa käytännön osalta ontuu pahasti.

Tässä todetaan, että määrältään kohtuullisena vero ei myöskään ole esteenä matkustamiselle. Ei varmasti hyvätuloisille. Olen aivan samaa mieltä, että jos matkasta maksetaan 3 000—4 000 markkaa, ei 200 markkaa paljon heilauta sen hinnassa. Mutta pienituloisimmat käyttävät nimenomaan edullisimpia matkustusvaihtoehtoja, ottavat charterlennoilla halvimmat vaihtoehdot, ja silloin puhutaan noin 1 500 markasta. Sille pienituloiselle, jolta jo muutoin ollaan viemässä lomarahoja pois, ollaan pidättämässä eläkeläiseltä eläkkeen indeksitarkistus, 200 markallakin on merkittävä vaikutus. En täysin yhdy siihen, että näiden ihmisten matkustamista tässä tilanteessa tulisi rajoittaa. Mielestäni tämäkin raha, mikäli tämä on veropoliittinen ratkaisu, tulisi ottaa varakkaammilta kansalaisilta.

Kun esityksessä todetaan, että veron kohtee-

na olisi kuitenkin matkustaminen, ei matkailuelinkeino, en ymmärrä tätä. Kun käsittelyssä oli autoveron alentaminen, silloin nimenomaan perusteltiin, että kun autojen hintoja lasketaan, kyseinen elinkeino, autokauppa, hyötyy tästä. Nyt jotenkin pyritään irrottamaan matkailuelinkeino tästä esityksestä. Tämä on selkeästi kuitenkin matkailuelinkeinon edellytyksiä ja toimeentuloedellytyksiä heikentävä.

Eräs pieni yksityiskohta, joka koskee laivamatkojen verottamista, ei ole myöskään johdonmukainen. Jos tämän pitäisi nimenomaan suosia varsinaista matkustamista ns. huvimatkailun sijasta, ei ole loogista, että laivaristeilyjen, jotka siis lähtevät samasta paikasta, minne tulevat, eli eivät mene minnekään, vero olisi pienin, 30 markkaa, kun taas niiden henkilöiden, jotka matkustavat Suomesta johonkin, vero olisi suurempi.

Kaiken kaikkiaan tämä esitys pitää sisällään sellaisia epäloogisuuksia ja yksityiskohtia, että valiokuntakäsittelyssä tämä täytyy ottaa erittäin tarkan seurannan kohteeksi, tarkkailla kaikki ne seurausvaikutukset, joita tällä on niin matkailuelinkeinon kuin yksittäisten kansalaisten matkustusmahdollisuuksien osalta, kohteleeko se heitä tasapuolisesti, ja erityisesti mikäli kysymys on verolaista, saavutetaanko tällä edes valtiolle sitä toivottua verotuloa, mitä tältä odotetaan.

Ed. R e n l u n d (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Backman puhui Suomen korkeasta hintatasosta ja edellytti, että siihen pitäisi puuttua. Siinä hän minusta on oikeassa. Mutta minua ihmetyttää, että hän vaatii niin kuin SDP yleensä hallitukselta nopeita ratkaisuja, jotka tuottaisivat myös hyvin nopeasti tuloksia. Se ihmetyttää minua sen vuoksi, että SDP istui hallituksessa hyvin kauan. Nyt he katsovat, kun ovat oppositiossa, että olisi mahdollista puuttua hintoihin ja päästä hyvin nopeasti tuloksiin.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin tilanne on muuttunut aika ratkaisevasti, mutta se ei ole mikään puolustus. Merkittävämpi tekijä on se, että jos meillä olisi ollut enemmistö niissä hallituksissa, joissa RKP yhdessä muiden porvaripuolueiden kanssa on ollut vastustamassa niitä esityksiä, joita SDP on tehnyt kilpailulainsäädännön osalta, jos porvarillista enemmistöä ei olisi ollut, niin meillä saattaisi ehkä olla tässä salissa jo käsiteltyinä kilpailulait.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä vastustaa matkustusveroa, se on selvä asia. Henkilökohtaisesti näen asian kuitenkin niin, että veron vaikutusta elinkeinoon ja työttömyyteen on varmasti liioiteltu. Ainakin sitä on liioiteltu siinä tapauksessa, jos olisi parempi aika, mutta tällä hetkellä se saattaa vaikuttaa. Lähden myös siitä, että tämän lain käsittely on turhaa siksi, että tämä on vain yksi osa sitä kokonaisuutta, jolla hallitus pyrkii saamaan maan talouden kuntoon. Mutta sen kaikki muut osat ovat nyt murenemassa: Säästölainsäätämiset murenevat eduskunnassa, ja tupo tulee murenemaan aikanaan. Siinä vaiheessa vasta hallitus herää todellisuuteen ja ehkä muuttaa kantaansa ja lähtee siihen suuntaan, johon sen olisi pitänyt jo viime viikkojen aikana lähteä, jolloin meillä asiat olisivat huomattavasti paremmin. Tämän asian parissa pakerteleminen on tästä syystä tietyllä tavalla turhaa, vaikka en minä sitä pysty arvostelemaan, esitän vain oman näkemykseni.

Mitä tulee, herra puhemies, jos sallitte, Ahvenanmaahan: Minä en vihaa Ahvenanmaata, ahvenanmaalaisia enkä ruotsalaista kansanpuoluetta. Olen aina sanonut, että olette fiksuja kansanedustajia ja ahvenanmaalaiset ovat yritteliästä väkeä. Tässä tuli taas vain selvästi näkyviin, ed. Jansson, se, että teille tuli pieni hätä. Olisiko lainsäädännössä joku aukko, jolla nyt hädän hetkellä ahvenanmaalaisetkin saataisiin kantamaan jollakin tavalla tätä yhteistä koria? Ahvenanmaalaiset eivät kanna koskaan yhteistä koria. Rahavirrat kulkevat vain siihen suuntaan, eivät tähän suuntaan.

Ed. J a n s s o n : Herra puhemies, talman! Jag skall börja med frågan om ordningen i de övriga nordiska länderna. I de nordiska länderna har man charterskatt. I Danmark har man numera mervärdesskatt på utrikesresor. Denna charterskatt gäller enbart utrikesresor. På inrikesresor har man skatt i de övriga nordiska länderna, det är sant, men i inget nordiskt land har man skatt på resandet till sjöss.

Herra puhemies! Sanoisin myös, että matkailutaseemme on, kuten me olemme kuulleet, voimakkaasti alijäämäinen. Se on totta. Mutta ilman laivaliikennettä alijäämä olisi vielä suurempi. Sen takia on minusta aika hämmästyttävää, että hallitus esityksessään käsittelee lentoliikennettä ulkomaille ihan samalla tavalla kuin Pohjoismaiden välistä laivaliikennettä. Ei ole oikein tehdä niin.

Ed. Kallis sanoi uskovansa, ettei yhtään matkaa jää tekemättä, jos oikein ymmärsin, tämän mahdollisen veron takia. Sitä en nyt tiedä, mutta tiedän, mitä laivaliikenteeseen tulee, että on todennäköistä, että vuoroja supistetaan ja mahdollisesti jopa reittejä lakkautetaan. Silloin on aika hankala matkustaa. Teoreettisesti totta kai voi matkustaa toisella laivalla toiselta paikkakunnalta lähtevällä laivalla, tai lentokoneella. Se kone voi vain hyvinkin olla ulkomaalainen. En usko, että on hyödyksi sekään. Kaiken kaikkiaan minusta tämä esitys, kuten sanoin, on huono ja taloudellisesti vahingollinen.

Ed. Mäkipää: Herra puhemies! Tuntuu kerta kaikkiaan siltä, että tämäkin hallituksen esitys on suorastaan päätön. Täällä on vedottu, että tämä 400 miljoonaa pitää kerätä valtiontaloudellisista syistä. Tällä jos millä rangaistaan ennen kaikkea eläkeläisiä. Jos ajatellaan, että he tekevät laivamatkan Pohjanlahden yli kerran elämässänsä, niin vero on kohtuuttoman suuri.

Täällä on oikein viitattu siihen, että verolla saadaan 400 miljoonaa markkaa valtion kassaan, mutta ei ole yhtään ajateltu eteenpäin, kuinka paljon tämä tuo työttömiä, niin kuin on vasemmalta puolenkin sanottu. Niistä laskelmista ei ole tietoa, ovatko ne satoja miljoonia markkoja eli onko valtion tuotto plus miinus nolla vai kärsiikö valtio huomattavasti tappioita.

Tuntuu siltä, että hallitus väen väkisin ajaa tälläkin esityksellä Suomea eurotyöttömyyden tasolle. Siihen meillä ei enää kerta kaikkiaan olisi varaa. Niin kuin ed. Aittoniemi sanoi, en minä eikä SMP:n ryhmä tule tällaista torsoa lakiesitystä missään vaiheessa hyväksymään.

Ed. Janssonille sanoisin, että myös minusta tuntuu ihmeelliseltä, kun hän mainitsi, että asia kuuluisi Ahvenanmaan toimivaltaan. Perusteluissa kyllä sanotaan, että Helsingistä Pietariin ja Maarianhaminasta Tukholmaan tai Kappelskäriin matkustajavero olisi 60 markkaa. Tuntuu ihmeelliseltä, jos tätä muutettaisiin; tällaiset perustelut täällä on annettu. Toivoisin, että perusteluihin tutustuttaisiin huolellisesti. En halua olla vihamielinen, niin kuin ei ed. Aittoniemikään, ahvenanmaalaisia kohtaan, mutta selvät perusteet esityksessä on sanottu. Jos vero koskee Suomea, niin totta kai Ahvenanmaakin on Suomea.

Ed. Jansson (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Siis tämä on lakitekniikkaa: 2 §:ssä sanotaan, ketkä ovat verovelvollisia, ja viitataan matkailuasetukseen tai mikä se nyt on. Juuri se asetus ja se koko lainsäädännön ala kuuluu maakuntapäivien toimivaltaan. Matkailuelinkeinosta säädetään maakuntalailla. Tämä on ensimmäinen peruste.

Toinen kohta — haluan kertoa vain, mitä lainsäätäjä on sanonut — on se, että itsehallintolain mukaan elinkeinoveroasiat kuuluvat maakuntapäivien toimivaltaan. Niin eduskunta on 40 vuotta sitten päättänyt, ja sen mukaan yritämme elää. Mutta jotta epäselvyys poistuisi ja jotta myös ahvenanmaalaiset verovelvolliset päästettäisiin mukaan maksamaan veroa valtion hyväksi vastoin ed. Aittoniemen uskoa, niin halutaan selvennystä tähän lakiin, niin että tiedetään, onko se eduskunnan säätämänä Ahvenanmaalla voimassa vai ei. Jos on, niin ok. Jos ei ole, on maakuntapäivien tehtävänä, sanoisin suorastaan velvollisuutena, säätää vastaavanlainen laki, jotta veroasiat olisivat kunnossa myös ahvenanmaalaisiin verovelvollisiin nähden.

Ed. Ryynänen: Arvoisa puhemies! Matkustajaveroa on kritisoitu sekä vähättelemällä että toisaalta liioittelemalla sen merkitystä eli tasaisesti molemmilta puolilta. Tämä esitys todella on vain yksi osa kokonaisuutta, eikä mikään vero tai säästölaki sinänsä ole ongelmaton. Niillä on aina joitakin kielteisiä vaikutuksia jollekin taholle. Mutta kyse tässä tilanteessa yksinkertaisesti on siitä, että on eri keinoin, erilaisin pieninkin keinoin niitä väheksymättä, pyrittävä keräämään tarvittavat säästöt.

Tämä kohtuullinen matkustusvero, sellaisena kuin se tässä muodossa nyt on eduskunnalle annettu, ei varmasti ole kaikkein kipein ja kaikkein epäoikeudenmukaisin keino. Tarvitaan monia kohtuullisia välineitä. Minusta vahva perustelu on myöskin se, että tämä keino kuitenkin välillisesti parantaa kotimaan matkailun kilpailukykyä. Näistäkin työpaikoista kannattaisi täällä huolta kantaa, kun on työttömyydestä puhuttu. Tätä kautta ainakin pienen piristysruiskeen voisi saada oma kotimainen hotelli- ja majoituselinkeinomme.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto perustuslakivaliokunnalta.

8) Hallituksen esitys n:o 159 laiksi maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Törnqvist: Herra puhemies! Hallituksen esitys tasapainottamislain muuttamiseksi sisältää jälleen uusia temppuja ylituotantopeltojen poistamiseksi käytöstä. Sinänsä on hyvä, että ylituotantopelloista pyritään pääsemään eroon, mutta tasapainottamistoimien lukumäärä ja niihin liittyvät eri tukimuodot alkavat olla niin runsaslukuisia, ettei kokonaisuutta hallitse enää kukaan. Nurinkurista on myös se, että peltoa raivattiin suorastaan urakalla 80-luvun puolivälin jälkeisinä vuosina.

Nyt esillä olevaan lakiesitykseen sisältyy laskelmia siitä, minkä verran peltoa on saatu yhteiskunnan tuella metsitettyä vuodesta 1987 lähtien. Metsitettyjen peltojen määrä on tuosta vuodesta lähtien vajaat 30 000 hehtaaria, mikä on vähemmän kuin pahimpaan aikana yhtenä vuonna raivattiin.

Turvautuminen kymmeniin eri tasapainottamistoimiin on seurausta siitä, ettei maatalouspolitiikkaa ole haluttu muuttaa, vaikka ajat ja kuluttajien tavat ovat muuttuneet. Maataloustulolain turvin olemme ylläpitäneet kannustimia ylituotantoon aina tähän vuoteen asti, eikä hallituksen esitys maataloustulolain muuttamiseksi poista täysin kannustimia ensi vuonnakaan.

Nyt kun valtiolla ei yksinkertaisesti ole varaa maksaa kohtuuttomaksi paisunutta viljaylituotantoa on hallituksen ollut pakko panna viljelijätkin maksamaan osa ylituotannon kustannuksista. Kun viljelijät eivät tienneet vuoden alussa nyt maksuun tulevia markkinoimismaksuja, on aivan ymmärrettävää se, että viljelijät ovat tuohtuneita. Vika ei ole viljelijöiden, vaan poukkoilevan ja epärealistisen maatalouspolitiikan. Viljelijöille on uskoteltu aivan liian pitkään, että mitään muutoksia ei tarvitse tehdä. Viljelijöiden näkyvä liikehdintä ei saisi kuitenkaan johtaa siihen, että maatalouden ylituotannon maksatus siirretään kokonaan takaisin veronmaksajille. Vastuu ylituotannosta on siirrettävä niille, jotka sitä tuottavat. Muuten emme pääse ikinä eroon ylituotannosta. Voisi kuvitella, että viljelijöiden on ensi vuonna helpompi suunnitella tuotantoaan, koska he nyt etukäteen tietävät sen tosiasian, että ylijäämät tulevat rokottamaan myös viljelijän kukkaroa.

Nyt käsillä oleva lakiesitys sisältää uutena tasapainottamistemppuna valtion metsien luovuttamisen viljelijöille, ei tosin ihan ilmaiseksi mutta todella suotuisin maksuehdoin. Esityksen mukaan "maaseutuelinkeinolain mukaiseen tukeen oikeutetulle henkilölle voidaan myydä valtion maasta lisäalue tai yhteismetsäosuus metsätalouteen suuntautuvan yritystoiminnan edistämiseksi" — aika monimutkainen lause muuten, kun ottaa sen hallituksen esityksestä suoraan. Elikkä "kauppahinta voi jäädä osaksi tai kokonaan velaksi". Esityksen mukaan "lisäalueeksi luovutettavan alueen kauppakirja on vapaa leimaverosta".

Jos käytetään maaseutuelinkeinolain mukaista korkoa, korko metsien ostosta elikkä velasta valtiolle olisi 4—7 prosenttia riippuen metsien sijainnista. Kysynkin, kuka muu tässä yhteiskunnassa saa valtiolta velkaa noin halvalla, 4 prosentilla tai 7:llä.

Kauppaehdot ovat ainutlaatuiset. Ilmeisesti hallituksen alkuperäisenä tarkoituksena olikin luovuttaa metsiä ilman minkäänlaisia maksuja sillä ehdolla, että viljelijä luopuu viljelemästä omaa peltoalaa. Tähän hallituksen rohkeus ei tällä hetkellä ole riittänyt. Mutta mitä tapahtuu tulevina vuosina? Kun hallitus nyt esittää myytäväksi metsiä velaksi, tämä voi tarkoittaa samalla sitä, että lähivuosina tai lähitulevaisuudessa aiotaan antaa viljelijöille anteeksi velka eli voi olla, että kauppahinta ei tule koskaan maksuun. Tällaisia lakeja on muutama vuosi sitten tehty.

Minä en tule hyväksymään metsähallituksen hallinnassa olevien valtion metsien myymistä lisämaaksi viljelijöille taikka metsätiloiksi. Se on minulle periaatekysymys. Minusta valtion metsät, nimenomaan metsähallituksen hallinnassa olevat metsät, ovat kansallisomaisuutta. Se on valtion pankki ihan samalla tavalla kuin viljelijät sanovat, että metsä on heidän pankkinsa.

Kun hallitus tiesi etukäteen, että sosialidemokraatit vastustavat valtion metsien myymistä, nimenomaan metsähallituksen hallinnassa olevien metsien myymistä, on hallitus keksinyt ovelan kiertotien. Nyt metsähallitus joutuu myymään tai vaihtamaan metsiä maatilahallitukselle, joka puolestaan myy ne viljelijöille.

Valtion metsät sijaitsevat pääosin Itä- ja Pohjois-Suomessa. Ne ovat elintärkeät metsu-

rien ja koneurakoitsijoiden työllistämisen kannalta. Siihen voi liittää ja täytyykin myös metsähallituksen hoitoalueilla työskentelevät ihmiset. Ne ovat tärkeät myös kuntien verotulojen kannalta, sillä metsähallitus maksaa veronsa siihen kuntaan, jossa metsät sijaitsevat.

Eri väestöryhmiä ja erityisesti eri pienyrittäjiä ajatellen esitetyt valtion metsien myyntiehdot ovat kohtuuttoman lempeät. Voiko todella olla niin, että yhdelle väestöryhmälle joudutaan melkein lahjoittamaan valtion metsätkin, jotta he suostuisivat olemaan tuottamatta tuotteita, joita kukaan ei halua ostaa? Tarkoitan niitä tuotteita, joita tuotetaan liikaa. Miksei työnsä menettäneelle metallipajan pitäjälle tai konkurssin tehneelle kauppiaalle tai työttömäksi jääneelle ompelijalle jaeta samoin ehdoin valtion metsiä? Luulen, että heistäkin löytyisi kiinnostuneita ostajia noilla maksuehdoilla.

Esitänkin tässä, että kansalaisten yhdenvertaisuuteen vedoten perustuslakivaliokunta tutkisi, täyttääkö nyt esittelyssä oleva laki kaikilta osin laillisuuden ehdot. Mielestäni lausunto perustuslakivaliokunnalta olisi tässä tilanteessa välttämätön. Esityksen mukaan metsiä voidaan erityisiin syihin vedoten myydä muillekin väestöryhmille, mutta täysin toisenlaisilla maksuehdoilla. Maksuehdot ovat käteiskauppa, leimavero ja markkinakorko.

Metsäkauppojen leimaverottomuus on yksi lisäporsaanreikä maa- ja metsätalousharjoittajien verotukseen. Leimaverottomuuden seurauksena valtiolta jää saamatta jälleen verotuloja. Kuinka paljon, sitä ei lakiesityksessä kerrota. Myös peltojen metsitysavustus on verotonta tuloa, joten periaate: kaikki tulot samalle viivalle verottajan edessä, ei näiltäkään osin toteudu.

Vaikka metsien myyntiä perustellaan tuotannon vähentämisellä, lain mukaan metsiä voidaan myydä muillekin tuottajille kuin tuotannon supistajille. Herää kysymys, ollaanko aloittamassa laajamittaisempi valtion metsien siirto MTK:laisille metsänomistajille. Jos näin on, tulevaisuudessa puun hinta on Suomessa entistä korkeampi ja MTK:lla entistä vankempi monopoliasema puun myynnissä. Mitenhän nämä suunnitelmat mahtavat olla linjassa ministeri Salolaisen vakuuttaman kilpailun lisäämisen kanssa?

Laissa on sekin kummajainen, ettei viljelijältä edellytetä pysyvää luopumista peltojen viljelykäytöstä eikä peltojen metsitystä. Jos lain tarkoituksena on edistää metsätilojen syntymistä, käyttämättä jääviä peltoja pitäisi pikavauhdilla metsittää eikä jättää niitä kasvamaan pajukkoa.

Metsähallitukselta saatujen tietojen mukaan maatilahallituksella oli vuoden alussa 63 000 hehtaaria metsämaata hallinnassaan. Kun ne on hankittu nimenomaan lisämaina käytettäväksi ja kun niiden ostoon on sitoutunut satoja miljoonia markkoja valtion varoja, pitäisi ne ensin käyttää metsätilojen lisämaiksi. Metsähallitukselle tarjotaan jatkuvasti ostettavaksi yksityisten omistamia metsäpalstoja. Nämä myynnit tulisi ohjata maatilahallitukselle. Ostakoon maatilahallitus näitä erillisiä palstoja. Tällaisten erillisten metsäpalstojen osoittaminen lisämaiksi on kansantalouden kannalta perustellumpaa kuin valtion metsämaiden jakaminen.

Tilastot ja kokemustiedot osoittavat, että sekä puun tuottamisen että puun hankinnan kustannukset ovat metsähallituksen mailla alhaisemmat kuin keskimäärin noin 40 hehtaarin suuruisissa yksityismetsissä. Toisaalta tiedetään, että puun korkea tehdashinta on yksi metsäteollisuuden kustannustekijä. Kansantaloudenkaan kannalta ei ole perusteltua, että halvemmalla puuta tuottavalta omistajalta siirretään metsää kalliimmalla puuta tuottavalle omistajalle.

Lähes kaikille yksityismetsän omistajille metsätalous on toissijainen tulonlähde. Yli puolet heistä saa pääasiallisen toimeentulonsa palkkatuloista, vajaa puolet maataloudesta. Kansantalouden kannalta ei liene järkevää, että joka vuosi teollisuudelle puuta tuottavalta omistajalta eli valtiolta siirretään metsää omistajille, jotka ensisijaisen tulonlähteensä turvin voivat olla myymättä puuta.

Maanhankintaoikeuslaki on syy tilojen pirstoutumiseen. Kun perikunnan jäsenet eivät saa ostaa metsää vapailta markkinoilta, ottavat he osuutensa perinnöstä metsämaana. Siten valtio omilla toimillaan eli lain säännöksillä edistää tilojen pirstoutumista. Ei ole johdonmukaista, että valtion toimesta pirstoutuneiden ja siten elinkelvottomiksi tulleiden metsälöiden elinkelpoisuutta parannetaan jakamalla niille lisämaiksi valtion maita.

Metsähallituksen maita käytetään puun tuottamisen ohella myös moniin virkistystarkoituksiin. Esimerkiksi usealle maattomalle metsästäjälle ne ovat ainoa mahdollisuus toteuttaa harrastustaan. Metsähallituksen maiden siirtäminen yksityisomistukseen voi jo verraten pienenkin palstan osalta heikentää paikallisten maattomien asukkaiden virkistysmahdollisuuksia.

Metsähallituksen erillispalstoja on jo tähän-

kin asti annettu yksityisten tilojen lisämaiksi yleensä maatilahallituksen kanssa tehtyjen tilusvaihtojen avulla. Ne on tehty sulassa sovussa maatilahallituksen kanssa ja nimenomaan sillä tavalla, että metsähallitus on myynyt erillisiä metsäpalstoja, sellaisia metsäpalstoja, jotka eivät ole yhteydessä laajoihin alueisiin valtion metsämaita. Metsähallituksen mielestä tätä menettelyä on edelleenkin perusteltua jatkaa. Sen sijaan riittävän kookkaita metsähallituksen palstoja ei pitäisi edellä mainittujen tekijöiden johdosta ryhtyä pirstomaan.

Herra puhemies! Käsillä oleva lakiesitys sisältää lukuisia kummajaisia, joiden vuoksi eduskunnan tulee huolella paneutua lain todellisiin tarkoitusperiin. Ehdotan, että lakiehdotus lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta perustuslakivaliokunnan lausunto.

Ed. Nikula: Herra puhemies! Pyydän, että tämä asia pannaan pöydälle huomiseen täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Nikula ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle huomiseen täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Nikulan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle huomiseen täysistuntoon.

9) Hallituksen esitys n:o 160 laiksi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto perustuslakivaliokunnalta sekä maa- ja metsätalousvaliokunnalta.

10) Hallituksen esitys n:o 162 laiksi kilpailunrajoituksista

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Samalla sallitaan keskustelu päiväjärjestyksen 11)—13) asiasta.

Keskustelu:

Ministeri Rusanen: Herra puhemies! Koska asianomainen valtioneuvoston jäsen ei ole paikalla esittelemässä esitystä, pyydän, että asia jätettäisiin pöydälle huomiseen istuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Rusanen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle huomiseen täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Rusasen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle huomiseen täysistuntoon.

11) Hallituksen esitys n:o 163 laiksi kilpailuneuvostosta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ministeri Rusanen: Herra puhemies! Ehdotan, että myöskin tämä asia jätettäisiin pöydälle eduskunnan huomiseen istuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seu-

raavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Rusanen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle huomiseen täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Rusasen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle huomiseen täysistuntoon.

12) Hallituksen esitys n:o 164 laiksi kilpailuvirastosta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ministeri Rusanen: Herra puhemies! Ehdotan tämänkin asian jätettäväksi pöydälle eduskunnan huomiseen istuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Rusanen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle huomiseen täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Rusasen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle huomiseen täysistuntoon.

13) Hallituksen esitys n:o 165 laeiksi vakuutusyhtiölain sekä talletuspankkien toiminnasta annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ministeri Rusanen: Herra puhemies! Ehdotan tämänkin asian jättämistä pöydälle eduskunnan huomiseen istuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Rusanen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle huomiseen täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Rusasen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle huomiseen täysistuntoon.

14) Hallituksen esitys n:o 166 laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta ja laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

Ministeri Rusanen: Arvoisa puhemies! Nyt annetulla hallituksen esityksellä jatketaan tämän vuoden alussa aloitettua asuinhuoneistojen vuokrien sääntelyn hallittua purkamista.

Asuntomarkkinoidemme erityispiirteet ovat johtaneet siihen, että markkinatasapaino horjuu liian helposti. Pääsyynä tähän on erilaisten asumisvaihtoehtojen vähäisyys. Samaan aikaan kun maamme asuntokanta on neljässä vuosikymmenessä yli kaksinkertaistunut, on vuokra-asuntojen osuus pudonnut yli 40 prosentista noin 25 prosenttiin. Samana aikana, kun on rakennettu noin 250 000 aravavuokra-asuntoa, on markkinoilta poistunut yli 170 000 vuokra-asuntoa,

joten vuokra-asuntokanta on kasvanut noin 80 000 asunnolla. 1970-luvulla poistui markkinoilta vuosittain noin 14 000 vuokra-asuntoa, ja 1980-luvulla poistuma oli 10 000 asuntoa vuodessa.

Omistusasuminen joka sinänsä täyttää monen kohdalla ihanteellisen asumistavan vaatimukset, on tällöin muodostunut liiankin suuressa määrin ainoaksi vaihtoehdoksi. Pääjohtaja Ulf Sundqvistin johdolla työskennellyt asuntorahoitusryhmä 91 totesi mietinnössään, että omistusasumisen osuus on mm. seurausta vuokramarkkinoiden liian tiukasta sääntelystä ja että vuokrien sääntely on vaikuttanut vuokra-asuntotarjonnan vähäisyyteen. Työryhmän mukaan julkisen sektorin rahoittama vuokra-asuntotuotanto ei ole kyennyt korvaamaan vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen poistumaa.

Arvoisa puhemies! Asumiseen liittyvät ongelmat ovat keskeisiä suomalaisen hyvinvoinnin ja yhteiskunnan tasapainoisen kehityksen esteitä. Erityisesti vuokra-asuntomarkkinoiden kuihtuminen on muodostunut esteeksi työvoiman liikkuvuudelle ja alueiden luonnolliselle kehitykselle.

Samaan aikaan, kun vuokra-asuntokannan kuihtumisen syistä on väitelty asuntopolitiikan asiantuntijoiden kesken, on yksityisten vuokra-asuntojen määrä jatkuvasti vähentynyt. Ilman toimivia vuokra-asuntomarkkinoita ei maahamme saada toimivia asuntomarkkinoita, joita tarvittaisiin erityisesti nuorten, nuorten lapsiperheiden ja työpaikkaa vaihtavien kansalaisten asumistarpeita tyydyttämään. Samalla on syytä painottaa, että nuoret, nuoret lapsiperheet ja työpaikan vaihtamisen vuoksi asuinpaikkaa muuttavat eivät useinkaan ole kärkisijoilla, kun aravavuokra-asuntoja jaetaan tiukasti sosiaalisin perustein.

Vuoden alussa voimaan tullut sääntelystä luopuminen rajattiin hyvin suppeaksi. Sääntelystä luovuttiin itse asiassa vain vuokra-asuntojen ylitarjonta-alueilla sekä kysynnän ja tarjonnan tasapainoalueilla vain uusien vuokra-asuntojen osalta. Sanomattakin on selvää, että sääntelystä vapautuvien asuntojen määrä näin rajattuna jäi uudistuksen kannalta merkityksettömän pieneksi. Kun olosuhteet nyt ovat siihen otolliset, on otettava tämä askel ja luotava toimivat vuokra-asuntomarkkinat. Sääntelystä ehdotetaan nyt luovuttavaksi koko maassa ja koko vuokra-asuntokannasta uusissa eli lain voimaantulon jälkeen tehdyissä vuokrasopimuksissa. Olemassa oleviin sopimussuhteisiin ei puututtaisi. Myöskään samasta asunnosta saman vuokralaisen kanssa uusittavat sopimukset eivät olisi tässä mielessä uusia sopimuksia.

Sääntelystä luopuminen koskee ensimmäisenä vuotena arviolta runsasta 30 000:ta vuokra-asuntoa. Tästä määrästä vähän yli 20 000 muodostuu luonnollisen asukaskierron mukaisista vuokrasopimusten uusimisista olemassa olevassa asuntokannassa ja noin 10 000 vuokra-asuntojen tarjonnan lisääntymisestä. Tarjonnan lisäys on aluksi lähinnä tyhjillään olevien asuntojen vuokralle antamista. Mutta tulevaisuudessa vuokralle tarjotaan enenevässä määrin uustuotantoa. Sääntelystä vapautuva asuntokanta kasvanee vuosittain aluksi samalla ja myöhemmin jossakin määrin vähenevällä määrällä.

Vuokrasääntelyn purkua nykyisessä taloustilanteessa tukee vuokratason kehittyminen. Tilastokeskuksen hintatilaston selvityksen mukaan kerrostaloyksiöiden ja kolmioiden vuokrapyynnöt pääkaupunkiseudulla ovat laskeneet viime vuoden elokuusta tämän vuoden elokuuhun noin 5 prosenttia ja kaksioiden 10—15 prosenttia. Rivitalojen vuokrapyynnöt ovat laskeneet vuodessa 5—10 prosenttia. Vuokrien laskun voi Tilastokeskuksen esittämän arvion mukaan ennustaa jatkuvan. Tämä lasku ei välttämättä toteudu vuodessa tai kahdessa vaan silloin, kun vuokra-asuntojen kysyntä ja tarjonta ovat tasapainossa.

Arvoisa puhemies! Vuokrasuhteen osapuolten kannalta sääntelystä luopuminen merkitsee ennen muuta sopimisvapauden lisääntymistä. Sääntelystä luopumisen jälkeen vuokrasuhteen osapuolet voivat sopia vapaasti vuokran määrästä ja vuokrasuhteen kestosta. Tämän vuoden alusta voimaan tulleet vuokrasuhteen kestoa koskevat sopimisvapauden laajentamiset ovat ulottuneet myös aravavuokrasuhteisiin.

Nyt nämä jo edellisen hallituksen ja eduskunnan hyväksymät periaatteet ovat tarkoitus ulottaa koskemaan koko maata. Vuokrasääntelyn purkua on arvosteltu siitä, että se romuttaa vuokralaisen irtisanomissuojan. Huoli irtisanomissuojan muutoksista on ymmärrettävää mutta suurelta osin aiheetonta. Vuokralaisen irtisanomissuoja, joka muodostuu irtisanomisajoista, mahdollisuudesta muuttopäivän siirtoon ja vuokralaisen mahdollisuudesta eräissä tapauksissa vaatia vuokrasuhteen jatkamista vuokranantajan toisen suuntaisesta tahdosta riippumatta muuttuu vain viimeksi mainitulta osalta.

Muutos ei merkitse sitä, että vuokralainen altistettaisiin mielivaltaisille tai muuten kohtuut-

tomille irtisanomisille. Vuokralaisella on nimittäin uusissa vuokrasopimuksissa mahdollisuus vaatia tuomioistuimessa kohtuuttoman irtisanomisen julistamista tehottomaksi. Irtisanominen, jonka perusteena on pyrkimys korottaa vuokra kohtuuttomalle tasolle, olisi esimerkiksi tällaista kohtuuttomuutta. Vaihtoehtoisesti vuokralaisella on mahdollisuus vaatia vahingonkorvausta kohtuuttomissa irtisanomistilanteissa. Irtisanomiseen tulee siten edelleenkin olla hyväksyttävä syy.

Toisesta näkökulmasta tarkasteltuna sopimisvapauden lisääminen on luopumista eräistä sopimuskäytäntöä voimakkaasti ohjaavista ja ns. pakottavista lain säännöksistä. Tältä kannalta sääntelystä luopuminen merkitsee sitä, että uusissa vuokrasuhteissa vuokranantaja ei voi vuokrasuhteen aikana enää yksipuolisesti korottaa vuokraa sen enempää korotusyleisohjeen perusteella kuin tuomioistuimen suostumuksellakaan.

Irtisanomisajat ja mahdollisuus muuttopäivän siirtoon säilyvät nykyisellään. Sen sijaan vuokranantajan yksipuolisesta vuokrankorottamisoikeudesta luopumisen seurauksena on järjestelmän toimivuuden vuoksi luovuttava vuokralaisen mahdollisuudesta vaatia vuokrasuhteen jatkamista vuokranantajan halutessa sen päättyvän. Tästä seuraa, että vuokrasuhde päättyy irtisanomisen perusteella tai vuokra-ajan päätyttyä edellyttämättä määrättyjen laissa säädettyjen päättymisperusteiden olemassaoloa.

On myös huomattava, että sopimuskäytäntöä rajoittavat säännökset, vaikka ovatkin tarkoitetut tasapainottamaan sopijaosapuolten asemaa suojaamalla toista osapuolta kohtuuttomilta sopimusehdoilta, voivat olla kuin kaksiteräinen miekka ja kääntyä heikompaa sopijapuolta vastaan. Vuokralla asuvan asumisturvaa voidaan tarkastella myös lähtien siitä, miten vallitseva sopimuskäytäntö takaa kummankin osapuolen etujen tasapuolisen huomioon ottamisen.

Pitkäaikaiset vuokrasopimukset antavat asukkaalle parhaan mahdollisen asumisturvan, paremman kuin toistaiseksi voimassa olevat, jotka päättyvät kolmen tai kuuden kuukauden kuluttua irtisanomisesta ja viimeistään enintään vuoden pituisen muuttopäivän siirron jälkeen, lyhyin välein uusittavista määräaikaisista vuokrasopimuksista puhumattakaan.

Pitkäaikaiset vuokrasopimukset ovat myös vuokranantajan etujen mukaisia. Kun luovutaan pakottavista säännöksistä, jotka ohjaavat sopimuskäytäntöä toistaiseksi voimassa oleviin ja lyhytaikaisiin sopimuksiin, tehdään tilaa luonnolliselle sopimuskäytännön kehittymiselle kohden pitkäaikaisia vuokrasopimuksia, mikä kiistatta merkitsee myös asumisturvan kannalta suotuisaa kehitystä.

Pidempien vuokrasopimuksien ja siten myös vuokralaisten asumisturvan kehittämiseksi hallituksen lakiesitykseen liittyy ehdotus, joka mahdollistaisi indeksiehdon käyttämisen toistaiseksi tai vähintään kolme vuotta voimassa olevissa vuokrasopimuksissa. Siten jo vuokrasopimusta tehtäessä voitaisiin sopia vuokran kehittymisestä vuokrasuhteen aikana.

Vuokralaisen asumisturva muodostuu vuokrasopimuksen irtisanomissuojan ohella myös vuokra-asuntojen tarjontatilanteesta. Vuokra-asuntojen puute vie pohjaa sekä vuokrien kohtuullisuudelta että vuokralaisten asumisturvalta. Turhan monilla suomalaisilla nuorilla on jo kokemuksia näistä markkinoista, joihin lainsäädännön ohjaus ei ole purrut. Vuokra-asuntojen saatavuuden parantaminen on kiistatta paras ja tärkein keino vuokralaisen asumisturvan takaamiseksi sekä ylipäätänsä kehitettäessä vuokralla asumista muiden asumismuotojen kanssa todelliseksi vaihtoehdoksi asunnontarvitsijalle.

Lisäämällä vuokra-asuntojen tarjontaa voidaan pidemmällä aikavälillä alentaa mm. sitä vuokratasoa, jota nuoret lapsiperheet ja opiskelijat nykyään joutuvat todellisuudessa maksamaan. Lisäksi heidän asumiskustannuksiaan voidaan alentaa asumistuella, kun asumistukijärjestelmää uudistetaan vastaamaan vuokrasääntelyn purkamisen asettamia tukitarpeita.

Vuokrasääntelyn purku ei ole ainoa vuokra-asuntomarkkinoiden kehittämiseen liittyvä asia, jossa tulee saada parannus aikaan. Avainkysymyksiä on myös vuokra-asumisen ja asuntojen vuokralle antamisen arvostuksen lisääminen suomalaisessa yhteiskunnassa. Menneiden vuosikymmenien politiikan tuloksena vuokra-asumisen goodwillissä ei ole juuri kehumista, mikä vaikeuttaa erittäin paljon tämän keskeisen asumismuodon kehittämistä.

Herra puhemies! Useat asiantuntijat ja asuntoalan järjestöt ovat esittäneet, että vuokrasääntelyn purkamista tulisi tukea keventämällä ainakin väliaikaisesti vuokratulojen verotusta joko omaisuustulovähennystä korottamalla tai lähdeveron säätämisellä myös vuokratuloille. Myös hallitusohjelmassa on tätä koskeva kannanotto. Vuokratulojen kevyempi verotus kannustaisi yksityisiä ihmisiä sijoittamaan vuokra-asuntoihin. Hallitus ei kuitenkaan tässä yhteydessä ole

esittänyt vuokratulojen verotuksen keventämistä nykyisestään, koska pääomatulojen verotuksen kokonaisuudistus on työn alla. Tästä huolimatta on aihetta muistuttaa, että jo nykyisen verojärjestelmän mukaan omaisuustulovähennyksen johdosta vuokratulot ovat osittain verovapaita.

Riittävä vuokra-asuntojen tarjonta on tänä päivänä avain monen asuntopolitiikan ongelman ratkaisemiseen. Yksityisiä vuokranantajia on saatava vuokramarkkinoille runsaasti lisää. Tämä on sekä järkevän asuntopolitiikan että taloudellisten mahdollisuuksien asettama edellytys.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Rusanen totesi, että taustalla on se, että vuokrasääntelystä luovutaan hallitusti koko maassa. Edellisen hallituksen ajalta sana hallittu on hieman kyseenalainen, koska kaikki muistamme, että hallittu rakennemuutos ei ollutkaan hallittu vaan hallitsematon.

Ministeri totesi myös puheenvuorossaan, että lakiesitystä on jo ennakkoon arvosteltu siitä, että se romuttaa vuokralaisen irtisanomissuojaa, ja totesi myös, että huoli on pääosin aiheeton. Itse en valitettavasti voi olla vakuuttunut siitä, että huoli olisi aiheeton, vaan päinvastoin luulen, että yksi vakavimmista seurauksista, mitä sääntelyn lopettamisesta tulee, on se, että samalla muutetaan huoneenvuokralain irtisanomissuojaa. Tämä heikentää vuokralaisten asemaa.

Vuokrasääntelyn purkamista on perusteltu useinkin ja siitä on käyty poliittista mittelyä. Meillähän on Euroopassa kokemuksia siitä, mitä sääntelyn purku on tuonut tullessaan. Muun muassa Englannissa sääntelyn purku aiheutti sen, että vuokra-asuntomarkkinoilla asumiskustannukset nousivat vahvasti. Kaikille kansanedustajille on toimitettu materiaalia, josta käy ilmi, että siellä viiden vuoden aikana asumiskustannukset nousivat 121 prosenttia, kun yleinen hintatason muutos vastaavana aikana oli noin 67 prosenttia. Tämä vuokrien hintoja alentavasta vaikutuksesta.

Edelleenkin, sääntelyn purkaminen ei ole yhdessäkään Euroopan maassa kyennyt estämään sitä, että yksityisten vuokra-asuntojen absoluuttinen määrä ja suhteellinen osuus asuntokannasta ovat sodan jälkeen selvästi supistuneet. Vuokra-asuntojen määrän vähenemisen syynä ei ole ollut suinkaan vuokrasääntely.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan todeta sen itsestäänselvän tosiasian, että vapaiden huoneistojen vuokralle saaminen on ollut selvästi kiinni siitä, että joskus hankalista vuokralaisista on erittäin vaikea päästä eroon ja he aiheuttavat huoneiston omistajalle erittäin suuria tappioita. Tämähän on aivan selvä asia. Olemme ryhmässä sitä mieltä, että tämä laki on terveen suuntainen, ja olemme myös sen kannalla. Ne irtisanomissuojan pykälät, jotka tänä päivänä vielä ovat tässä laissa, riittävät ehdottomasti vuokralaisen irtisanomissuojaksi. Ei sellaista ihmistä, joka ei maksa vuokriaan ja joka rikkoo huoneiston, pidä vuokralla pitääkään. Sellaisen henkilön pitää olla nopeasti heitettävissä ulos, koska se on toisen ihmisen omaisuuden tärväämistä.

Mitä tulee vuokrasääntelyn purkuun, tiedän tällä hetkellä kokemuksesta, puhumattakaan maalaiskunnista, että esimerkiksi Tampereella on vaikeuksia saada kohtuuhinnallakaan yksiötä tai muuta vuokralle. Tietenkin tilanne tulee muuttumaan, jos hallitus saa maan pyörät pyörimään, mutta tällä hetkellä tilanne on juuri se, että sen tyyppistä vuokrasäännöstelyä, joka aikaisemmin on ollut, on turha pitää. Nyt pitäisi saada ehdottomasti — mikäli meillä on, ja toisilla alueilla tietysti saattaa olla edelleenkin pulaa vuokra-asunnoista — vuokrattaviksi asunnot, jotka ovat tänä päivänä tyhjillään. Vuokrasääntelyn purkaminen palvelee juuri tätä.

Ed. S e i v ä s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli vaihteeksi ihan miellyttävää kuunnella ministeri Rusasen optimistista mielialaa. Siinä on selvästi toiveikkuutta asioiden paranemisesta. Jollain hallinnonalalla näinkin tässä maassa tällä hetkellä.

Ed. Outi Ojala viittasi meille jaettuun materiaaliin. Kun tästä materiaalista poimii kohdan "Yksityisten vuokra-asuntojen osuus asuntokannasta ei maissa" ja vertaa Suomea moneen muuhun etenkin Länsi-Euroopan maahan, kyllä meillä on todella parantamisen varaa. Toivottavasti tämä hallituksen esitys nostaa tarjousprosenttia maassamme.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemi kertoi, kuinka on ollut

vaikeuksia saada esimerkiksi Tampereella asuntoja vuokratuiksi.

Toteaisin sellaisen seikan, että Tampereen kaupungissa on ollut muutaman vuoden jo käytössä asuntojen välivuokraus. Se on merkinnyt sitä, että kaupunki on yksittäisiltä vuokranantajilta vuokrannut asunnon. Välivuokraukseen on sisältynyt se, että kaupunki on vastannut asunnon kunnosta, niin että se on ollut hyvässä kunnossa, kun vuokranantaja on saanut sen itselleen takaisin. Vuokranantaja on saanut sen silloin kuin on halunnut. Kaupunki on myös vastannut siitä, että vuokrat ovat tulleet. Mutta välivuokraustarjouksia on tullut erittäin vähän. Saamieni tietojen mukaan tarjotuissa asunnoissa ovat vuokrat olleet niin huikeita, että niitä ei ole kukaan tavallinen ihminen pystynyt vuokraamaan. Nyt kun ollaan vuokrasääntelyä purkamassa, niin on todella syy epäillä, että justiin käy sillä tavalla, että vuokrat tulevat olemaan huikeita.

Ministeri R u s a n e n : Herra puhemies! Vastauspuheenvuoroissa esitetyt näkemykset ovat varmasti omalta osaltaan ihan oikeutettuja. Mutta kuten totesin, kun irtisanomissuojaa muutetaan, niin en käyttäisi sanaa romutus juuri siitä syystä, että siihen ne kaksi olemassa olevaa elementtiä vielä sellaisenaan jäävät. Kun vuokralaisen asemassa tapahtuu muutos, on mielestäni oikeudenmukaista ja kohtuullista, että myös vuokranantajan puolelta tiukennetaan ehtoja ja häneltä eväytyy yksipuolinen vuokrankorottamismahdollisuus.

Vaikka on vertailutietoa muualta Euroopasta ja maailmasta, pyydän kuitenkin ottamaan huomioon sen seikan, että olosuhteet asumisessa, asuntomarkkinoilla, asumiskannassa ja vuokra- ja omistusasuntojen määrässä ja laadussa ovat täysin erilaiset Englannissa vuosisatojen tuloksena kuin Suomessa tämän vuosisadan puolella pääasiassa tapahtuneen rakennustoiminnan osalta.

Mitä tulee viimeksi esitettyyn ajatukseen ed. Rimmin toimesta välivuokrauksesta, näin saattaa ollakin. Mutta pari päivää sitten tehdyn tarkistuksen perusteella täällä Helsingissä tilanne on kuitenkin toinen. Vuoden aikana välivuokrattavien asuntojen vuokrat ovat alentuneet noin 10 markkaa neliö. Eli uskoisin, että sopivalla markkinoinnilla ja luottamuksen herättämiskampanjalla näistä ongelmista voitaisiin tässä tilanteessa päästä, jolloin nimenomaan taloudellisen alamäen johdosta on erinomainen vaihe kokeilla, millaisen muutoksen sääntelyn purku tuo tullessaan. Kuten itse sanoin, niin jos vuokratulojen verokohtelua voitaisiin vielä kytkeä mukaan, vaikutus olisi varmasti tehokas.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ministeri totesi, että vertaus Englantiin on huono johtuen siellä olevasta asuntokannasta ja sen kunnosta, näin varmaankin on. Mutta kiistatta kuitenkin siellä on voitu nähdä, että myös hintoihin paineita on ollut. Myös meillä usein, kun puhutaan kadonneista vuokra-asunnoista ja haikaillaan niiden perään, unohdetaan se, että myös meillä aikoinaan puhuttiin hyvin suuresta määrästä erittäin huonokuntoisia, voisi sanoa melkein, röttelöasuntoja, omakotitalojen yläkertoja ja vastaavia, jotka eivät enää tänä päivänä välttämättä ole sitä tasoa, jossa ihmiset haluavat asua.

Vielä vuokra-asuntojen väheneminen on esimerkiksi pääkaupunkiseudulla varsinkin, ainakin Helsingissä, johtunut siitä, että vuokrataloja on kokonaisuudessaan myyty, kun omistaja ei ole halunnut niitä saneerata ja peruskorjata. Ne on myyty, ja uusi omistaja on häätänyt vuokralaiset ja myynyt lopulta asunnot omistusasunnoiksi. Näin näitä asuntoja on kadonnut.

Ed. Seivästö, totta on, että meillä on suhteessa niitä vähän, mutta minä en usko, että huoneenvuokrasääntelyä purkamalla vuokra-asuntokanta rajusti lähtee nousuun.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! On varmasti syytä olla samaa mieltä kuin ministeri Rusanen, että toimivat vuokra-asuntomarkkinat ovat kaikkien tavoitteena. Niiden toimimattomuus on tällä hetkellä yksi suomalaisen asuntopolitiikan vaikeimpia asioita. Silti suhtaudun aika lailla epäröiden: onko oikea avaus toimivien vuokra-asuntomarkkinoiden aikaansaamiseksi se, mitä hallitus ehdottaa, sääntelyn purkaminen.

Vuokra-asuntopolitiikassa perusongelma on se, että vuokranantajan ja vuokralaisen näkökulma itse sopimukseen ja miksei myös siihen asuntoon, joka on sopimuksen kohteena, on hyvin erilainen. Siinä on itse asiassa aivan erilaisista arvoista kysymys. Täällä on jo ministerin sinänsä hyvin ansiokkaassa esittelypuheenvuorossa tullut esille se, että vuokranantaja ajattelee aina sitä pääomana, sijoitettuna pääomana, jonka pitää tuottaa jollain tavoin. Vuokralaiselle kysymys on yhdestä elämän perustarpeesta, yhdestä elämän peruspilarista, josta hän kyllä

maksaa, mutta hän saa siinä jotain sellaista elämälleen, joka on aivan toisenlainen asia kuin vuokranantajan saama pääomatuotto.

Tässä suhteessa sopimusvapauden lisääminen on kyllä hyvin ongelmallinen. Se edellyttäisi suhteellisen täyteläisiä vuokramarkkinoita niin, että asuntoja on vuokrattavana vähintään tarvetta vastaavasti, tilannetta, jossa Suomi on elänyt sotien välisenä aikana 30-luvulla, kun 20-luvun rakennuskanta saatiin käyttöön. Sellaisessa tilanteessa suuri osa länsimaista tällä hetkellä elää.

Tällaiseen eriarvoiseen tilanteeseen, missä me tänä päivänä elämme, sopimusvapauden tuomista voi kuvata sillä tavoin, millä kansanedustaja Matti Louekoski kerran, entinen asuntoministeri hänkin, asiaa kuvasi, ja hänen luvallaan siteeraan häntä: "Sopimusvapaus tällaisessa eriarvoisessa tilanteessa on vapaan ketun vapautta vapaassa kanatarhassa." Siinä eivät asiat toimi sillä tavoin kuin on ajateltu.

Luulisin, että on hyvä, jos koko kehityksen loppupäässä on vuokrasääntelystä luopuminen. Ei se mikään miellyttävä tilanne ole ja aiheuttaa erilaista byrokratiaa. Eri asia on, että siihen sisältyy eräitä hyvin arvokkaita piirteitä nimenomaan vuokranantajan kannalta. Kuulun itse tai perheeni erinäisten elämäntapahtumien johdosta vuokranantajien joukkoon — olen kuulunut koko 80-luvun — ja on vuokranantajalle hyvin miellyttävää, että voi korottaa yksipuolisesti vuokraa ikään kuin valtioneuvoston määräyksestä. Se tekee neuvottelun helpoksi.

Mutta sääntelyssä perusasiana on nimenomaan se, että pyritään suojaamaan myös vuokralaista neuvottelutilanteessa ja kohtuuttomien vuokrien perimistä vastaan. Kyllä vuokrasääntelyyn kuuluu olennaisena osana vuokralaisen irtisanomissuoja. Vaikka sääntelystä joskus luovuttaisiinkin, irtisanomisasiaa joudutaan varmasti miettimään, kun olemme tilanteessa, jossa ikään kuin markkinat toimivat.

Ministeri Rusanen viittasi aivan oikein siihen, että Tilastokeskuksen sinänsä erinomaisen julkaisun Tietoaika mukaan pääkaupunkiseudulla vuokrapyynnöt ovat viitisen prosenttia alentuneet. On kuitenkin syytä todeta, että tässä tilastoselvityksessä oli vain 307 asuntoa. Se on hyvin pieni määrä. Siinä voi olla jotain satunnaista, mutta tosiasia on, että vuokrataso voi olla aleneva. Uskon niihin tietoihin, mitä tässä keskustelussa on muutenkin tullut esille.

Nyt hallitus ehdottaa vuokrasääntelyä purettavaksi sillä tavoin, että ensi vuoden alusta solmittavat vuokrasuhteet uusissa ja vanhoissa asunnoissa kaikkialla Suomessa rinnastuvat oikeudellisesti liikehuoneistojen vuokrasuhteisiin. Tämä merkitsee sitä, että irtisanomissuojaa ei ole. Täällä on viitattu siihen, että irtisanomissuojana jotenkin olisivat irtisanomisajat. Näin ei ole. Kyllä jokaisen sopimuksen luonteeseen kuuluu irtisanomisaika, jos sopimus on irtisanottavissa. Ei se käsitteellisesti ole suojaa.

Irtisanomissuoja on, ja tätä haluan erittäin tarkasti painottaa, suojaa vain velvollisuutensa täyttävää vuokralaista kohtaan. Jos vuokralainen hoitaa asuntoa huonosti tai laiminlyö vuokranmaksun, hänellä ei ole minkäänlaista irtisanomissuojaa. Tämä on erittäin tärkeä asia. Se on vuokrasuhteen purkamisperuste, ja siitä seuraa nopeasti täytäntöön pantavissa oleva häätö. Itse asiassa tässä suhteessa sääntely ja nyt ehdotettu järjestelmä eivät poikkea millään tavoin toisistaan.

Kun ja jos tämä lainsäädäntö toteutuu, vuokrankorotusneuvotteluista tulee sellaisia, että vuokranantaja irtisanoo vuokrasuhteen ja ilmoittaa, että tätä voidaan jatkaa, tämä voidaan tehdä uudelleen, korotetulla vuokralla. Tämä on normaali liikehuoneistojen vuokrankorotusjärjestelmä. Mitään muuta siinä ei ole. Tietysti voidaan ehdottaa vuokrankorotusta. Jos vuokralainen kieltäytyy, seurauksena on irtisanominen. Tämä on se arkipäivä, johon hallitus haluaa suomalaisia vuokramarkkinoita nyt johdattaa.

Ministeri Rusanen viittasi kohtuullistamiseen, joka toki on liikehuoneistoissa mahdollista. Oikeuskäytännössä ei vain näitä kohtuullistamisia juurikaan ole ollut. Kysymys on kuitenkin liikehuoneistoista, joissa on hyvin voimakkaita vuokralaisia: teollisuuslaitoksia, liikeyrityksiä, kauppoja jne. Tämä ei ole toimiva vuokralaisen suojajärjestelmä, ja niin kuin ministeri Rusasen puheesta kävi ilmi, tässä järjestelmässä vuokralaisen on esitettävä kohtuullistamisvaatimus. Voitaisiin hyvin ajatella ja niinhän Asukasliiton materiaalissa, jota me kaikki täällä olemme tutkineet, todetaan, että tässä järjestelmässä voisi nyt hienosäätönä olla edes se, että vuokranantaja halutessaan korottaa vuokraa vuokralaisen pitäessä sitä kohtuuttomana on velvollinen viemään asian tuomioistuimen tutkittavaksi.

Säätelyjärjestelmää on sen syntymisestä lähtien kehitetty koko ajan itse asiassa sopimusvapautta lisäävään suuntaan. Eduskunta hyväksyi viime vuonna aika merkittäviä muutoksia. Tämä alueellinen vuokrasääntelyn poistaminen on vain yksi eikä oikeastaan tärkein osa. Aina kahteen

vuoteen saakka jatkuvat määräaikaiset vuokrasopimukset on hyvin tärkeä järjestelmä ja myös yli viisi vuotta jatkuvat, jotka voidaan sopia päättymään ilman minkäänlaisia irtisanomisaikoja.

Oma kokemukseni, kun olen näiden asioiden kanssa ollut tekemisissä jokseenkin sen ajan, kun sääntely on ollut voimassa, on se, että suomalaiset vuokranantajat tuntevat tätä erittäin huonosti. En sano, ettei tämä sääntelyjärjestelmä ole aika vaikea. Kun se luotiin, silloinen ministeri Heikki Tuominen sanoi valmistelijoille, että tehdään nyt oikein yksinkertainen ja selvä systeemi. Täytyy sanoa, että tuskin koskaan valtionhallinnossa valmistelijat ovat niin huonosti täyttäneet niin selvän toimeksiannon. Mutta ei se ole ylivoimainen asia opetella, ainakaan sellaiselle, joka vuokraa ammatikseen, ja näitä meillä on paljon: vakuutusyhtiöitä, pankkeja, säätiöitä. Ei näissä tunneta tämän sääntelyjärjestelmän antamaa mahdollisuutta. Ei tunneta esimerkiksi sitä tosiasiaa, minkälaiseen vuokratasoon voidaan päästä.

Täällä puhutaan aika usein, että meillä on kahdet vuokramarkkinat Helsingissä: ne, jotka ovat valtioneuvoston ohjeissa, ja ne, jotka ovat todellisia. Valtioneuvoston ohjeet ovat erittäin joustavia. Niiden joustavuutta lisättiin vuosi sitten niin, että se, joka näkee hyvin kunnostetusta yksiöstään Tuomiokirkon tornin Helsingissä, voi kyllä tämänkin järjestelmän puitteissa maksaa kolminumeroista kuukausivuokraa neliöltä. Sen järjestelmä sallii. Mutta tässä tuijotetaan näihin lukuihin ja ajatellaan, että tämä on toivoton järjestelmä ja sitä ei haluta opetella.

Vuokratuotto tällä hetkellä asuinhuoneistosta on selvästi reaalinen ja positiivinen, toisin kuin liikehuoneistoista, joihin on sijoitettu koko 80-luku. Nyt on niin kurja tilanne liikehuoneistoissa, että jopa yhtiövastikkeet jätetään maksamatta. Olisi erittäin kiinnostavaa verrata kunnolla — ja minusta tämä, herra puhemies, hallituksen olisi pitänyt tehdä, kun se tuo tämän esityksen — miten liikevuokrien tuotto on kehittynyt viiden viime vuoden aikana ja miten asuinhuoneistojen vuokratuotto on kehittynyt.

Vuokrat ovat siinä määrin korkealla tasolla, että asumistukimäärärahat vuosittain ovat osoittautuneet liian pieniksi. Tänään voimme lukea lehdistä, että näin tulee tapahtumaan vastakin vielä suuremmassa määrin, koska esitys kyllä nostaa vuokratasoa.

Asumistukihan on tuki, joka maksetaan yleensä pääsääntöisesti vuokranantajalle. Kolmesta asumistuen saajasta kahden tuki maksetaan suoraan vuokranantajan tilille. Se on yhteiskunnan panos vuokratason ylläpitämiseen. Jos esitys hyväksytään, saamme varautua siihen, että me yhä enemmän ohjaamme veronmaksajien rahoja vuokranantajien tuotto-odotuksia tyydyttämään.

Esityksen vaarana on myös se, että pyritään vanhoista vuokrasuhteista irti, jotta voitaisiin tehdä uudella vuokratasolla uusia vuokrasuhteita. Täällä on yksi säännös, joka pyrkii estämään tätä, mutta se ei ole kovin tehokas. Esimerkiksi usean vuokranantajan yhteistoiminnalla voidaan vuokralaisia kierrättää sillä tavoin, että turvalauseke ei sovellu.

Herra puhemies! Sanoin aikaisemmin, että on varmaan syytä pyrkiä tilanteeseen, jossa vuokrasääntelyä ei ole, jossa sitä ei tarvita. Sen vuoksi vihreiden puolesta haluaisin lyhyesti esittää ohjelman, miten vuokra-asuntojen määrää voidaan lisätä ja miten sääntelystä kerran päästään eroon.

Aloittaisimme rahavirtojen ohjailusta sillä tavoin, että vuokra-asuntosijoituksiin syntyy selvää kysyntää. Tässä meillä on vanha ajatuksemme, aloite, joka toistaiseksi ei ole ainakaan näkynyt tulleen valiokunnasta takaisin tänne, että työeläkerahastojen takaisinlainauksesta vähitellen luovutaan. Ed. Seivästö luki tilastoa siitä, kuinka paljon muissa länsimaissa on vuokra-asuntoja. Suurimmalta osaltaan ne vuokraasunnot ovat eläkelaitosten sijoituksia. Meillä on kymmeniä miljardeja markkoja muka säästettyjä eläkerahoja takaisinlainattu yrityksille hallinnollisella korolla, valtaosa ilman minkäänlaista vakuutta. Nämä rahat on vähitellen poistettava takaisinlainauksen piiristä, jolloin syntyy kysyntää niille pitkäaikaisten joukkovelkakirjojen markkinoille, joista budjetissakin puhutaan ja joista jatkuvasti on puhuttu mutta joista mitään konkreettista ei valitettavasti kuulu.

Kun rahavirrat on saatu liikkeelle, toinen keino on tuottaa tonttimaata vuokra-asuntotuotantoon. Siinä suhteessa eduskunnassa lepäämässä olevat lunastuslain muutokset ovat avainasemassa. Ne edistävät merkittävästi tätä. Sen jälkeen kaupungeissa voidaan kaavoittaa esimerkiksi sekataloja, joissa on kivijalkakauppa, toimistokerros ja muutama asuinhuonekerros. Ne ovat kultakaivoksia sijoittajille.

Tyhjien asuntojen saamiseksi vuokrakäyttöön on yksi verotuksellinen ratkaisu, ei niinkään verotettavan tulon verohelpotus vaan se, että asunnon tyhjillään pitämistä verotetaan aivan kuin se olisi vuokralla. Tyhjät asunnot ovat

suurelta osin rakennusyritysten, joille ei tuloverosta tehtävä verohelpotus merkitse oikeastaan yhtään mitään. Eivät ne muutenkaan maksa niistä veroja.

Edelleen tulisi kaavoitusta koskevin lainsäädäntömuutoksin tehdä mahdolliseksi nopeasti muuttaa liikehuoneisto asuintarkoituksiin. Meillä on kaupunki täynnä tyhjiä liikehuoneistoja, jos tämmöinen kielikuva sallitaan. Asemakaavoitus yleensä estää niiden asuinkäyttöön saamisen. Pitäisi olla valmius kaupunginhallituksen päätöksellä tehdä muutoksia asemakaavaan tältä osin ja saada liikehuoneistot asuinkäyttöön.

Niin kauan kuin nämä toimenpiteet pikkuhiljaa alkavat vaikuttaa, sääntelyjärjestelmää voidaan koko ajan käyttää hyväksi sillä tavoin, että vuokrataso hallitusti nousee kiinteistökustannuksia vastaten. Vuokrasääntely puretaan niin kuin raveissa lähdetään liikkeelle: aita-auto menee hevosten edessä, ja sitten, kun hevoset laukkaavat vapaasti, auto siirtyy pois. Näin minusta mennään oikein päin.

Ministeri Rusanen sanoi, että aravavuokra-asuntoja myönnetään sosiaalisin perustein, jolloin nuoret eivät niihin aina pääse. Saattaa olla näin. Minusta nyt, herra puhemies, näyttää siltä, että hallitus haluaa ruveta myöntämään kovanrahan asuntoja epäsosiaalisin perustein.

Ministeri R u s a n e n : Herra puhemies! Ed. Nikulan esitykset ongelman ratkaisemiseksi ovat kaikki verraten hyviä. Niissä on vain se vika, että ne ovat täysin epärealistisia. Kaksikymmentä vuotta aikanakin on valtakunnassa ollut mahdollisuus melkein kaikkia näitä malleja pyrkiä viemään läpi. Kukaan ei ole onnistunut eikä onnistu tänäkään päivänä. Esimerkiksi TEL-rahojen siirtäminen yhteiskunnan päätöksillä siihen tarkoitukseen, mihin ed. Nikula niitä ajaa, on täysin mahdotonta. Ei ole olemassa meillä sitä voimaa, ellei nyt tupon uudesta avauksesta synny jotakin jälkeä, jossa päästäisiin sopimaan jo etukäteen työntekijöitten TEL-maksujen käytöstä asuntorahoitukseen.

Emmehän me voi lähteä kuvitelluilla malleilla liikkeelle, kun on pulaa asunnoista. Samoin tonttimaan tuottamisesta ed. Nikula tietää täysin hyvin, että jos parlamentissa ryhdytään viemään väkisin lainsäädäntöä läpi, mitä viimekertainenkin hallitus yritti, se leimataan sosialisoinniksi. Miksi me väen väkisin pidämme yllä utopioita, että näin ratkaistaan, näin ratkaistaan? Milloin? Sitä kysyn. Tarvitsemme ratkaisut kipeästi, nopeasti, ja mallit, mitä hallitus lainsäädännön muutokseen on sisällyttänyt, ovat toteutettavissa, jos tahtoa on. Jos on tahtoa, niin tämä asuntopula ja vuokra-asuntojen puuttuminen voidaan ratkaista ja lopettaa tyhjänpäiväinen vuosikausien jauhaminen siitä, että meillä ei ole asuntoja, meillä ei ole asuntoja, niin kuin olemme nähneet.

Sama pätee kysymykseen tyhjillään pitämisen verottamisesta. Ei kuulu porvarilliseen politiikkaan, että omaisuutta näinpäin verotetaan, mutta voidaan verottaa toisin päin; sitten kun se on käytössä, vuokratuloista verotetaan kyllä. Nämä ovat juuri niitä vähemmistöön jääviä keinoja, joita tarjoillaan käytettäviksi, mutta joilla ei ole toteutumisen mahdollisuutta. Kun nyt tähän maahan on perustettu asuntoministerin vakanssi, niin on tarkoitus tuottaa sellaisia keinoja, jotka voidaan viedä läpi.

Ed. O. Ojalalle toteaisin, kun hän sanoi, että hän ei usko tämän mallin pelaavan, että tässähän se meidän pulamme onkin, kun me uskomme erilaisiin asioihin. Mutta nyt pitäisi sen verran sitä yhteistä uskoa löytyä, että voitaisiin edes kokeilla ja lopettaa tällainen jossittelu, että eipäs, juupas, eipäs, juupas. Katsotaan. Tämä laki voidaan muuttaa yksinkertaisella eduskunnan enemmistöllä koska tahansa palata minkälaiseen sääntelyyn ikinänsä me haluamme.

Ed. Nikula mielestäni antoi täysin väärän kuvan, kun hän sanoi, että tällä hallituksen esityksellä mahdollistetaan Corleone-sopimukset, että todetaan vain, että sopimus on tuossa ja uusi nimi alle. Kiistän ja väitän, että se ei ole mahdollista. Kyllä jos tällaiseen vanhaan vuokrasuhteeseen halutaan irtisanominen toteuttaa, se edellyttää huoneenvuokralain 53 §:ssä olevien irtisanomisehtojen olemassaoloa. Muuten se ei onnistu, eli tarvitaan ehdot, mitkä tänäkin päivänä ovat edellytyksenä.

Mutta sen jälkeen, kun tehdään uusia sopimuksia, silloin myönnän, että on tapahtunut muutos sekä vuokralaiseen että vuokranantajaan nähden. Minun mielestäni, kun tätä huoneenvuokralain historiaa olen nyt viimeisten parinkymmenen vuoden ajalta takaisin kelannut ja tutkinut, olen ollut havaitsevinani, että aina kun on muutoksia tehty, on tiettyjä etuja tai haittoja kohdennettu molempiin osapuoliin. Yhdyn täysin siihen ed. Aittoniemen näkemykseen, että tällä lainsäädännöllä on estetty keskinäisen sopimusvapauden toteutuminen ja vuokranantaja epäilee ja pelkää antaa omaisuuttaan tai huoneistojaan vuokralle. Totta kai kun kerran tiedetään, ettei nykyinen järjestelmä pelaa,

on paikallaan, että pyrimme sitä sen verran helpottamaan, että ainakin voidaan katsoa, mitä tapahtuu.

Kaiken kaikkiaan on tietysti muistettava, että pahimmat asunto-ongelmat eivät ole koko Suomessa. Meillä on melkein kaikkialla muualla kysyntä ja tarjonta tasapainossa paitsi täällä etelän alueella, Helsingin seudulla ja Uudellamaalla, ja täällä tietysti sanotaan, että ongelmat ovat kasautuneet monissa muissakin yhteyksissä, mutta täällä meidän velvollisuutemme on pyrkiä tätä ongelmaa hoitamaan niillä keinoilla, mitä on käytettävissä.

Vielä ihan viimeisenä kommenttina se, kun sanottiin ed. Nikulan puheessa, että Tilastokeskuksen tilastot osoittavat, että vuokrapyynnöt ovat alentuneet, että huomattava on, että kukaan ei ole sanonut, mitä on maksettu. Sellaista tilastoa meillä ei olekaan. Meillä on vain tilastoja siitä, mitä on pyydetty. Pyynnötkin ovat alentuneet, ja oletan, että jos olisi jonkinlainen tilastollinen menetelmä selvittää, mitä on maksettu, niin tulokset voisivat olla ja ovat varmasti vielä kauniimpia.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotenkin haluaisin antaa nyt rohkaisua asuntoministeri Rusaselle, että kyllä meidän ryhmältämme ainakin näille meidän ryhmämme ehdotuksille kannatusta löytyy, ja kyllä me olemme valmiit neuvottelemaan porvareiden kanssa, jos se porvareiden pirtaan ei muuten mene.

Meillä on kokeiltu vapaita vuokramarkkinoita. Ikäväkseni kuulun siihen sukupolveen, joka tällaisia muistaa. Vuosina 1965—1968 vuokramarkkinat olivat vapaat. Itse asiassa sodan alun jälkeen vuodesta 1939 tämä kolmen vuoden aika on ainoa täydellinen svoboda vuokramarkkinoilla. Se päättyi siihen, että säännöstely tuli sijaan. Vuokramarkkinat karkasivat käsistä. Syntyi aika merkittävä yhteiskunnallinen liikehdintä myös poliittisesti, ja siinä syntyi ns. valtalaki, jota silloinen valtiovarainministeri Mauno Koivisto oli junailemassa. Siitä lähtien olemme pyrkineet vähentämään tätä säännöstöä, ja nyt se lyödään kerrasta poikki. Pelkään, että tässä ollaan muutaman vuoden kuluttua taas siinä tilanteessa tai havaitaan, että tehtiin virhe, vapautettiin voimia, joita ei pystyttykään hallitsemaan, ja sitten taas vuokramarkkinat lukkiutuvat.

Pitkien asunto-obligaatioiden markkinat luvataan valtion tulo- ja menoarviossa. En haluaisi todellakaan ottaa tätä ministeri Rusasen puheenvuoroa ilmoituksena, että hallitus aikoo luopua tästä. Meillä ei ole vielä kokeiltu eläkkeiden takaisinlainausjärjestelmän rajoittamista. Se on pakko tehdä kuitenkin. Miksei sitä tehdä asuntopoliittisesti järkevällä tavalla?

Ed. K a u t t o: Arvoisa puhemies! Suomen asunto-ongelmien peruslähtökohtana on ollut ja ministeri Rusasen puheenvuoroon viitaten näyttää olevan edelleenkin se, että asuntokysymys on muodostunut enemmän puoluepoliittiseksi ja ideologiseksi kiistakysymykseksi kuin asuntopoliittiseksi tavoitteiden asetteluksi.

Oikeisto on tarkastellut asuntopolitiikkaa omistusasumisen kannalta ja vasemmisto puolestaan vuokra-asumisen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden pohjalta. Sen sijaan meidän kaikkien olisi pitänyt ja pitäisi nähdä asuntokysymys siitä lähtökohdasta, että meillä tulisi olla kohtuuhintaisia omistus- ja vuokra-asuntoja kysynnän ja tarpeen mukaan.

Nykyisestä asuntotilanteesta johtuen käsiteltävänä oleva huoneenvuokralain muutos vuokrasääntelyn purkamiseksi aiheuttaa hyvän tarkoituksensa eli vuokra-asuntojen saatavuuden ja lisäämisen sijasta monia uusia ongelmia.

Tilastokeskuksen arvioiden mukaan Suomessahan oli vuonna 88 vailla vakinaisia asukkaita yli 137 000 asuntoa eli noin 6,5 prosenttia kaikista asunnoista. Näistä oli tilapäisessä asuntokäytössä yli 29 000 asuntoa ja kokonaan tyhjillään yli 108 000. Pääkaupunkiseudulla näitä asuntoja arveltiin olevan yli 20 000, joista noin 20 prosenttia arvioitiin olevan tilapäisessä asuntokäytössä. Tämän jälkeen maassa on valmistunut uusia asuntoja, joita on arveltu olevan tyhjillään myymättöminä yli 15 000. Asunnoton ja tyhjät asunnot eivät kohtaa. Se on ongelma niin asuntoa vailla olevalle kuin tyhjän asunnon omistajalle. Suomessa siis ylläpidetään todella osittain keinotekoisesti asuntopulaa. Jos todella halutaan asuntotilanteeseen nopeaa muutosta, emme voi odottaa pelkästään uusien asuntojen rakentamista. Tästä voinemme olla samaa mieltä puoluekannasta riippumatta.

Onkin syytä kysyä, miksi olemme tähän tilanteeseen joutuneet? Syitä on vuokra-asuntojen osalta ainakin kaksi: vuokratulojen reaaliarvon lasku ja kenties vielä tärkeämpänä syynä vuokratulojen verokohtelu.

Hallituksen oletus on, että tilanne ratkeaa vuokrasääntelyn purkamisella, mutta todennäköinen seuraus on, että vuokra-asuntojen ylikysyntätilanteessa erityisesti suurissa kaupungeissa

vuokrat nousevat kohtuuttomasti. Ehkä paras ja yhteiskunnan kannalta halvin ja nopeimmin vaikuttava keino olisi verotuskäytännön muutos, keino, jonka ministeri Rusanen kertoi hallituksen jättäneen nyt keinojen ulkopuolelle. Suurin osahan vanhoista tyhjistä asunnoista on yksityisten kansalaisten hallussa. Heidät pitäisi todella houkutella vuokraamaan tyhjän panttina seisovat asunnot, ja samoin olisi kansantaloudellisesti viisasta saada suomalaisia käyttämään mahdollisia säästöjään kotimaassa myymättä oleviin uusiin asuntoihin ulkomaisten investointien sijasta.

Jos vuokrasääntelystä luovutaan, on vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen määrän kasvaminen tärkeää, sillä se osaltaan lisää kysynnän ja tarjonnan tasapainoa. Se hillitsisi vuokratason nousua ja parantaisi asumisturvaa. Vuokra-asuntojen tarjonnan lisäys supistaisi myös omistusasuntojen kysyntää. Nythän se on lähes ainoa pakkokeino päästä turvalliseen asumiseen.

Vapaarahoitteisen vuokra-asuntokannan kasvaminen tasapainottaisi omistusasuntomarkkinoita, hillitsisi hintojen nousua ja vähentäisi tarvetta niin sosiaaliseen vuokra-asuntotuotantoon kuin myös asumistukeen. Se vähentäisi myös niitä sosiaalisia ongelmia, jotka aiheutuvat siitä, että nykyisin aravavuokra-asuntoihin ja -alueille joudutaan valitsemaan asukkaat sosiaalisesti perin yksipuolisesti, mikä kärjistää ja kasvattaa ongelmia. Pelkkä vuokrasääntelyn purku ei kuitenkaan johda tähän tavoitteeseen. Se johtaa yksipuolisesti asumisturvan heikkenemiseen ja asumiskustannusten kasvuun ja siten entisestään romuttaa vuokra-asumisen arvostusta ja kysyntää.

Nykyisellä vuokrasääntelyllä on toki monia puutteita, mutta se hillitsee vuokratason äkillistä ja mielivaltaista nousua ja ylläpitää kohtullista asumisturvaa. Jos nyt kertarysäyksellä muutetaan olemassa olevaa tilannetta, aiheutetaan uusia ongelmia ihmisille, jotka muutoinkin ovat taloudellisissa vaikeuksissa. Ne vaikeudet heijastuvat jo nyt voimakkaana lisäystarpeena asumistukeen. En edes uskalla ajatella, mitä tapahtuu ensi vuoden aikana.

Mielestäni nykyistä järjestelmää tulisikin kehittää ja nähdä niin vapaarahoitteinen kuin aravavuokra-asuntopolitiikka osana koko asuntopolitiikkaa. Erityisen vaikeasti hyväksyttävä asia on aravavuokra-asuntojen järjestelmän muuttaminen. Sen lähtökohtanahan on ollut turvata edes jotenkin kaikkein heikoimmassa olevien ihmisten asuminen. Se, että jatkossa vuokralaisella on oikeus vaatia alennettavaksi olennaisesti käyvän vuokratason ylittävä vuokra, kuulostaa kauniilta ja demokraattiselta, mutta se siirtää koko vastuun vuokralaiselle. Kuinka monella on aloitekykyä, voimia, tietoa, taitoa tai taloudellisia edellytyksiä perätä oikeuksiaan? Käytännössä se johtaa helposti syrjäytyneiden ihmisten määrän lisääntymiseen sekä kaikkein heikoimmassa asemassa olevien osalta viimeisenkin oven sulkeutumiseen.

Arvoisa puhemies! Tällä hallituksella olisi paremmat mahdollisuudet kuin yhdelläkään edeltäjällään luoda uutta todella asuntopoliittista asuntopolitiikkaa. Viime eduskuntakaudella sille luotiin edellytykset mm. asuntorahaston toteuttamisella. Nyt lisäksi rakennuttajat ovat taloudellisista syistä kypsiä toteuttamaan valtion rahoittamia vuokra- ja asumisoikeusasuntoja, joita erityisesti nuoret ihmiset tarvitsisivat. Samoin sillä olisi mahdollisuus saada asutuiksi tyhjät asunnot, koska asunnontarvitsijoilla ei ole rahaa niitä ostaa sen paremmin kuin uusiakaan rakennettavaksi suunniteltuja omistusasuntoja.

Sen sijaan vapaan markkinoinnin kannattajaksi julistautunut porvarihallitus toimii täysin markkinatilanteen vastaisesti. Toivon, että hallitus heräisi huomaamaan, että vuokrasäätelyn purkamisella ja omistusasuntotuotantoa painottamalla suomalaisen unelma omasta kodista jääkin pelkäksi unelmaksi. Mielestäni ed. Nikula esitti puheenvuorossaan tärkeitä näkökohtia, joita olisi tänä päivänä erittäin mahdollista toteuttaa.

Ministeri R u s a n e n : Arvoisa puhemies! Haluan vielä korostaa sitä, että kysymyksessä ei ole kertarysäyksellä vuokrasääntelyn purku. Kuten esittelypuheenvuorossani totesin, meillä on 250 000 aravavuokra-asuntoa ja saman verran suunnilleen vapaarahoitteisia eli Suomen 2 miljoonasta asunnosta noin 500 000 on vuokra-asuntoja. Näistä vuokra-asunnoista vuosittain tehtyjen tilastojen mukaan tehdään uusia sopimuksia, siis normaalia kiertoa, muutama prosentti. Olemme arvioineet sen 6—10 prosentiksi. Sanoinkin alkupuheenvuorossani, että ehkä siis 500 000:sta 30 000 uutta sopimusta voisi muotoutua ensimmäisenä vuonna, joista 20 000 olisi vanhojen sopimuksien uusimista ja 10 000 todennäkösesti tulisi ihan käyttöön otettuja uusia sopimuksia.

Eli sellainen pelko tai edes pelon herättäminen, että tällä olisi esimerkiksi vuokratasoa keskimäärin korottava vaikutus ei voi olla totta.

Eikä tällä myöskään voida nopeassa tahdissa varmasti tätä ongelmaa muutenkaan ratkaista, eli ed. Kauton ajatus vapaarahoitteisen tuotannon lisäämisestä on tietenkin aivan kannatettavaa ja välttämätöntä. Ja luonnollisesti myöskin valtionrahoitteista vuokra-asuntotuotantoa tullaan jatkossa hoitamaan. On vain todettava, että tämä taloudellinen tilanne ei salli sellaisiin panostuksiin siirtymistä kuin ehkä näissä olosuhteissa jotkut toivoisivat tai joilla olisivat ajatelleet asian tulevan hoidetuksi.

Tässä lainsäädännössä ei ole 1.1.1991 voimaan tulleita aravavuokra-asuntoja koskevia muutoksia muutettu takaisin, vaan edelleenkin tässä pidetään irtisanomiseen liittyvät kysymykset samanvertaisina kuin kovanrahan vuokramarkkinoilla. Se johtuu selkeästi siitä, että kun kuitenkaan aravavuokrien määräytymisjärjestelmää ei millään tavalla muuteta, olen katsonut välttämättömäksi säilyttää maassa vuokra-asunnot ja omistusasunnot, eikä niin, että vielä arava-asumisesta tehtäisiin vuokra-asumisen kakkosasumismuoto. Jo nyt mielestäni vuokra-asumista pidetään eräänlaisena toisen luokan asumisena, joten jos siellä vielä erotellaan arava-asunnot ja jotkut muut vuokra-asunnot, niin kyllä ollaan, kuulkaa, markkinoille menossa. Kyllä meidän pitää tänä päivänä ihan vakavasti ymmärtää, että vuokra-asuminenkin on täysin kansalaiskelpoista ja -kuntoista asumista, eikä tahallaan enää tehdä sellaisia raja-aitoja, että päästään sormella osoittamaan ihmisiä heidän asumismuotonsa vuoksi.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Halusin puheenvuorollani korostaa näiden vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen osalta nimenomaan sitä, miten saataisiin käyttöön ne nyt tyhjinä olevat noin 15 000 uutta asuntoa sen ohella, mitä on tämä vanha tyhjänään seisova kapasiteetti. Siinä, kuinka suhtaudutaan jatkossa vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen lisärakentamiseen, niin siinä yhteydessä tekijänä on nimenomaan otettava huomioon se, kuinka paljon ollaan valmiita lisäämään aravatasoista vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotantoa. Pidän ensiarvoisen tärkeänä, että kokonaisuudessaan luodaan tilanne, jossa suhde omistusasuntojen ja vuokra-asuntojen kohdalla olisi toinen kuin tällä hetkellä.

Mitä merkitsee tämä vuokrasääntelyn purku? Valitettavasti näen niin, että tilanteessa haluttaisiin kokeilla mahdollista uutta vuokratasoarvoa. Silloinhan se johtaisi tähän tilanteeseen, että tulisi erittäin voimakas muuttoliike, vaihdettaisiin asunnosta toiseen, koska vanhan asukkaan kanssahan ei voisi sopia samanhintaista vuokraa, vaan sen täytyisi aina siinä vaiheessa uusiutua, mikä vaatisi uudet vuokralaiset. Tältä pohjalta näen erittäin monia ongelmakohtia tässä esityksessä.

Ed. N i i n i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kautto on kaivannut lääkkeitä siihen, miten nämä tyhjillään olevat asunnot saataisiin vuokratuiksi, esittämättä kuitenkaan itse yhtään ainutta vaihtoehtoa. Minä luulen, että juuri se, että ollaan vapauttamassa määräaikaisten vuokrasopimusten tekoa, on täsmälleen oikea keino saada ne asunnot käyttöön, jos ne ylipäätänsä ovat käyttöön saatavissa, ellei sitten lähdetä pakko-ottoihin.

Kyllä minä pidän aika merkittävänä sitä, että määräaikaiset vuokrasopimukset, toisin kuin ed. Nikula täällä sanoi, vapautuvat nyt kokonaan. Valitettavasti tähänkin asti alle kaksivuotisissa ja yli viisivuotisissa sopimuksissa on ollut omat tekohetkeen jo liitetyt rajoituksensa. Tämä on varmasti käytettävissä olevista keinoista ehdottomasti paras.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Niinistö ilmeisesti ei ollut paikalla, kun pidin varsinaisen puheenvuoroni. Esitin, että näiden nyt tyhjillään olevien asuntojen osalta pitäisi ehkä ottaa keinoksi verotuskäytännön muuttaminen, jolla saadaan asuntoja omistavat ihmiset houkuteltua vuokraamaan niitä ja houkuteltua myös uusia ihmisiä, joilla on taloudellisia mahdollisuuksia, ostamaan tyhjillään olevia asuntoja ja antamaan niitä edelleen vuokralle, sen sijaan että he tällä hetkellä vievät varojaan ulos maasta.

Ministeri R u s a n e n: Arvoisa puhemies! Yhdyn täydellisesti ed. Kauton analyysiin siitä, että nämä 15 000 tyhjää asuntoa voitaisiin saada verotuskäytännön muuttamisella käyttöön. Epäilen kuitenkin, miten tässä salissa olevat päättäjät suhtautuvat sellaiseen verolainsäädäntöön, joka mahdollistaisi verovapaita tuloja vuokrien osalta.

Sen sijaan hallitus on tässä suhteessa jo edennyt ja esittänyt eduskunnalle lain investointivarauksien purkamisesta, jonka toivotaan tukevan tätä kehitystä eli yritykset voisivat sijoittaa purkautuvia varauksiaan asuntotuotantoon. Samoin säätelyn purku, niin kuin täällä todettiin,

on erinomainen keino, jolla voidaan kiihottaa ihmisten halua parempien tuottojen toivossa sijoittaa rahansa lähdeverotilien ulkopuolelle pitempiaikaiseen kiinteään omaisuuteen.

On toki monia muitakin mahdollisuuksia, mutta ne alkavat olla utopian rajoilla nykytilanteessa kuten se, että sallittaisiin ihmisten ostaa vapaana olevia kovanrahan asuntoja ja valtio menisi korkotuella tukemaan heidän ottamaansa lainaa. Uskon, että jos tätä ajatuksen kulkua kierrätettäisiin, siitä saattaisi vielä hyvällä tahdolla löytyä ajatus, että tästä tulisi valtiolle verotulojen muodossa bisnes. En aio sitä tältä paikalta ryhtyä tämän laajemmalti analysoimaan. Keinoja toki on, ja olen valmis minkä tahansa eduskuntaryhmän kanssa keskustelemaan eri mahdollisuuksista. Jos ne osoittautuvat käyttökelpoisiksi, olen valmis tuomaan tähän saliin niitä koskevia uusia ehdotuksia.

Ed. N i i n i s t ö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Palaisin vielä tähän verovapausongelmaan. Jos ajatellaan, että potentiaalinen vuokranantaja nyt pitää asuntoaan tyhjänä, niin en oikein usko, että pelkästään taloudellinen lisäkiihoke, että hän saisi verovapauden, sittenkään vaikuttaisi määräävästi hänen käytökseensä. Hänhän on valmis jo nyt kantamaan sen tappion, ettei saa vuokraa ollenkaan. Minä uskon, että näiden asuntojen kohdalla hyvin ratkaisevaa on muu vuokrasuhteen sääntely kuten se, että vuokranantajat saattavat tuntea epävarmuutta, saavatko he esimerkiksi asunnon myytäväkseen vapaana silloin, kun haluavat, jne. Sen vuoksi ehkä sääntelyn purku muilta osin on sittenkin tärkeämpi näiden asuntojen kohdalla.

Kaiken lisäksi toteaisin, että meillä on hivenen virheellinen käsitys siitä, mikä on etenkin pienvuokranantajan todellinen verorasitus tällä hetkellä. Itse asiassa monet, jotka esittävät, että lähdevero pitäisi ulottaa vuokratuloihin, esittävät käytännössä, että pienvuokranantajien kohdalla verotusta kiristettäisiin. Omaisuustulovähennys on tällä hetkellä aika edullinen järjestelmä, joka vähennyksen tekemisen jälkeen sallii vielä todellisten tulonhankintamenojen vähentämisen.

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Täällä tulee erittäin ristiriitaista tietoa siitä, miten tyhjillään olevat asunnot voitaisiin saada vuokralle. Väitetään, ettei taloudellinen kiihoke auta. Toisaalta taas vuokrasääntelyn purkua perustellaan juuri sillä, että taloudellinen kiihoke innostaa tyhjien asuntojen haltijoita vuokraamaan asuntoja. Ymmärtääkseni vuokrasäännöstelyn purkua perustellaan tässä tilanteessa näiden 15 000:n tai kuinka paljon niitä onkaan asunnon saamisella vuokra-asuntokäyttöön.

Kuitenkaan, kun ministerikin on sitä mieltä, että vuokrasääntelyn purku ei nosta vuokratasoa Suomessa, en ymmärrä, mihin kiihokeajattelu perustuu. Toisaalta meillähän on jo olemassa lainsäädäntö pitkäaikaisia, määräaikaisia vuokrasopimuksia varten, jos haluaa tehdä vuoden, kahden tai jopa viiden vuoden määräaikaisen vuokrasopimuksen. Esteenä ei siis ole se, ettei vuokralaista saa pois. Nämä perustelut eivät päde silloin, kun puhutaan vuokrasääntelyn purkamistarpeesta.

Itse olen sitä mieltä, että on kaunistelua puhua, ettei vuokrasäännöstelyn purku nosta vuokrien hintoja. Sitä ei mistään muusta syystä haluttaisi aikaansaada kuin siksi, että vuokra-asunnoille halutaan enemmän tuottoa. Mutta perusteluna käytetään sitä, että saadaan markkinoille enemmän vuokra-asuntoja.

Tällä hetkellä kansainväliset esimerkit ovat osoittaneet, että vuokrasäännöstelyn purkaminen ei sinällään asiaan vaikuta. Siitä oli täällä puhetta. Kotimaiset tekijät vaikuttavat, esimerkiksi vakuutusyhtiöitten innokkuus rakentaa on aika matalalla tällä hetkellä. Se johtuu aika pitkälle siitä, että esimerkiksi vuokra-asuntojen korkotuen ehtoja on heikennetty niin paljon, että kiinnostusta rakentamiseen ei ole.

En missään tapauksessa halua, että Suomen vuokramarkkinat jäävät lepäämään yksittäisten tyhjien asuntojen varaan. Seuraavan noususuhdanteen tullessa tai pienenkin nousunykäyksen lähtiessä liikkeelle nämä asunnot myydään vuokralaisten alta. En missään tapauksessa halua aikaansaada tällaista tilannetta.

Vaikka ministeri väitti, ettei vuokrasääntelyn purku nosta vuokria, olen sitä mieltä, että vuokrat nousevat. Ihmettelen myös, mistä rahat lisääntyvien asumistukimenojen kattamiseen saadaan? Jo tänä vuonna tarvittaisiin lisää 300—400 miljoonaa markkaa asumistuen lisäämiseen.

Meillä on kokemuksia maista, joissa vuokrasääntelyä on osittain purettu, mutta ainakin joissakin maissa, joista vuokrasääntelyä on purettu, on toisaalta lisätty vuokralaisen oikeusturvaa ja asumisturvaa. Suomessa ollaan nyt romuttamassa molempia.

Ministeri sanoi, että laki ei tähtää vuokralaisen oikeus- tai asumisturvan heikentämiseen, mutta esityksen perusteluissa todetaan mm., että

"jotta vuokrasopimuksen uusimista ei käytettäisi pelkästään keinona syrjäyttää vuokralaisen nykyinen irtisanomissuoja, ehdotetaan, että sääntelystä luopumista ei uloteta niihin uusiin vuokrasopimuksiin, joissa vuokrauksen kohde ja vuokralainen pysyvät samoina". Siis pelkästään. Eli en usko, että tämä kohta voi millään lailla olla aukoton, jos lain perusteluissa jo näin todetaan.

Puhuttiin, että aravavuokra-asunnoissa myös vuokralaisen asema muuttuu. Ministeri on varmasti oikeassa siinä, että se ei juuri nyt muutu, vaan jo vuosi sitten tehdyn lainmuutoksen yhteydessä. Mutta asuntoasiantuntijatkin sanovat, että tämä tilanne ei lakia tehdessä ollut tiedossa eivätä asuntoasiantuntijatkaan ole osanneet sitä sieltä löytää.

Kysymys on siitä, että myös aravavuokra-asuntoihin voidaan tehdä määräaikaisia vuokrasopimuksia, jotka päättyvät määräajan jälkeen ilman erillistä irtisanomista. Voin hyvin kuvitella, että tällaisia vuokrasopimuksia joissakin kunnissa halutaan tehdä sellaisten henkilöiden kanssa, jotka ovat ehkä sosiaalisesti jotenkin rajoitteisia. Pahimmassa tapauksessa tietysti tällä tavoin voidaan lisätä hyvin pahasti suomalaista asunnottomuutta. Sellaista en todella toivo.

Arvoisa puhemies! Lopuksi aivan peruskysymys asumisesta: Suomessahan hyvin pitkälle lähdetään siitä, että asuminen ja omistaminen on yhtä. Edellisen nousukauden aikana nimenomaan huomattiin se, että asuntoihin kiinnitetään rahaa ja toiveita aivan samalla tavalla kuin mihin tahansa osakesalkkuun. Tämä oli yksi suuri syy, minkä takia asuntojen hinnat nousivat.

Jos tälle pohjalle rakennetaan vuokra-asuntomarkkinat Suomeen, niin vuokralaiset ovat todella huonossa tilanteessa. Heidän altaan myydään asunto aina silloin, kun se on vuokranantajalle edullista. Tämän vuoksi minun mielestäni järkevät vuokra-asuntomarkkinat saadaan Suomeen rakentamalla riittävästi aravavuokra-asuntoja. Niitä on rakennettava niin paljon, että me pääsemme sosiaalisesta valikoivuudesta ja aravavuokra-asunnoista tulee aivan tavallinen vaihtoehto kaiken muun asumisen rinnalle. Myös ministeri toivoi sitä, että vuokra-asumisesta tulisi todellinen vaihtoehto. Minä olen varma, että ministerin esittämällä tavalla se ei toteudu, mutta hänellä on käytössään tällä hetkellä avaimet tähän toiseen puoleenkin eli riittävään valtion lainoittamaan vuokra-asuntotuotantoon. Luulen, että se tie tuo paremman tuloksen.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n: Arvoisa puhemies! Olen kuunnellut keskustelua ja hieman ihmetellyt sitä, minkä takia sosialidemokraattien kansanedustajat ovat aika ärhäkästi hallituksen esityksen kimpussa. Ihmettelyni juontaa juurensa lähinnä siitä, että SDP oli edellisessä hallituksessa aloittamassa vuokrasääntelyn purkamista osassa maata. Missä oloissa SDP oli aloittamassa vuokrasääntelyn purkamista? Olosuhteissa vuosi pari sitten, jolloin nykyistä huomattavasti enemmän vuokramarkkinat olivat vuokranantajien markkinoita. Silloin oli kysyntää, mutta tarjontaa oli huomattavasti vähemmän suhteessa kysyntään. Niiltä osin kuin uutta tuotantoa tehtiin, se tehtiin korkeasuhdanteen olosuhteissa. Noissa olosuhteissa säännöstelyn purkamisen voi katsoa helposti todellakin johtaneen hintojen nousuun ja sitä kautta myöskin vuokrien nousuun.

Tällä hetkellä kun tämä askel otetaan, ollaan aivan toisenlaisessa tilanteessa. En väitä, että markkinat ovat tällä hetkellä vuokralaisen markkinat, en suinkaan, mutta huomattavasti enemmässä määrin kuin vuosi pari sitten. Siitä kertoo omaa selvää kieltään sekin, että tyhjien asuntojen määrä on rutkasti lisääntynyt. Vuokra-asunnoiksi tarjolla olevien tyhjien asunto määrä on tuntuvasti lisääntynyt noista olosuhteista. Jos vertaa aikaa, jolloin käynnistettiin vuokrasääntelyn purkaminen ja tätä aikaa mitä nyt eletään, niin kyllä minun mielestäni vuokrasääntelyn purkamisessa tulee edetä juuri tämäntapaisissa olosuhteissa, taloudellisesti näissä olosuhteissa, missä tässä hetkellä ollaan, ei niinkään niissä, missä se avaus tehtiin edellisen hallituksen aikana.

Ed. M y l l e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarinen varmaan tietää nyt, kun on hallituksessa, että joitakin kompromisseja hallituksen sisällä täytyy tehdä. Voin näin tuoda muistin virkistykseksi sen tilanteen esille, jossa sosialidemokraatit olivat tähän vuokrasääntelyn purkuun menossa: pyrittiin saamaan lunastuslain kautta järkevään hintaan maata, jotta vuokra-asuntoja voitaisiin rakentaa.

Mutta minun mielestäni tärkein asia tässä on se, että sen lain perusteella on tullut vuokralle aivan mitätön määrä asuntoja, ja se oli myös tarkoitus, koska se rajoitettiin Itä- ja Pohjois-Suomen kuntiin, muihin paitsi korkeakoulupaikkakunnille. Valiokunta mietinnössään nimenomaisesti sanoi mielipiteenään, ettei tämä ole alku yleisemmälle vuokrasääntelyn purulle,

ja tämä oli nimenomaan sosialidemokraattien siihen ajama lause.

Ministeri R u s a n e n: Arvoisa puhemies! Haluan vielä korostaa sitä, että missään tapauksessa sellainen väite, että tämän sääntelyn purun taka-ajatuksena olisi vuokrien korottamisen tielle lähteminen, ei voi pitää paikkaansa. Kiistän sen jyrkästi. Tarkoituksena on saada lisää asuntoja. En myöskään usko, että olen missään väittänyt, ettei vuokrataso voisi joiltakin osin muuttua. Vuokrat varmasti eriytyvät, siitä minä olen ihan varma, eli keskustassa ja hyvillä paikoilla vuokrat nousevat, mutta niille, jotka haluavat säästää asumismenoja ja asuvat jossain syrjemmällä, tilanne ei ole tällainen.

Korostan vielä sitä, että eikö nyt kuitenkin ole parempi, että meillä on vaikka vähän kalliimpiakin vuokra-asuntoja kuin että ei ole ollenkaan vuokra-asuntoja. Parempi minun mielestäni kuitenkin on valita tämä tie, joka takaa sen, että se onneton tilanne, että ei ole asuntoja kaikille halukkaille oikeissa paikoissa, tulisi hoidetuksi.

Mitä tulee yhteen yksityiskohtaan, joka liittyy määräaikaisiin vuokrasopimuksiin arava-asunnoissa, kyllä minun mielestäni siitä asiasta ovat olleet kaikki tietoisia, koska ympäristöministeriön arkistojen mukaan on selkeitä muistioita. Edessänikin on yksi, jossa todetaan — tämä on joulukuulta 90 — että "huoneenvuokralain muutokset määräaikaista sopimusta koskevia uudistuksia lukuun ottamatta eivät koske aravavuokra-asuntoja". Eli asianomaisten virkamiesten toimesta on toimitettu silloiselle ministerille ja varmasti myöskin eduskunnalle aivan riittävät tiedot. Jos tämä ed. Myllerin ajatus sitten jotakin totuutta pitää sisällään, se on huolimattomuutta asioiden valmistelussa.

Mitä taas tähän tulee, että se olisi joku vaara ja uhka, että meillä on määräaikaiset vuokrasopimukset aravavuokrahuoneistoissa, niin ajatelkaa nyt, ketkä niitä vuokra-asuntoja tuottavat: kunnat, yleishyödylliset yhteisöt. Jos emme heihinkään luota vuokranantajina, kehen sitten? Jos he käyttäytyvät tässä suhteessa hyvin omavaltaisesti ja tökerösti, totta kai valtioneuvostolla on mahdollisuus vastaisia vuokratuotantopäätöksiä tehtäessä ottaa huomioon tämä kysymys asiaan raskauttavasti vaikuttavana tekijänä.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ministeri Pekkariselle korostaa sitä, että kun tuota vuokrasääntelyä ruvettiin purkamaan, mikä oli silloin jo meidän mielestämme onnetonta, se tapahtui nimenomaan niillä alueilla, joilla oli tasapaino vuokra-asuntojen tarjonnan ja kysynnän välillä. Se tilanne, että tätä lähdetään laajentamaan, on aivan eri asia. Nyt mennään todella sellaisille alueille, missä ei voida puhua samanlaisesta asuntotilanteesta kuin silloin noilla alueilla, missä purettiin tämä järjestelmä.

Lisäksi myös aika on aivan toinen. Silloin se tilanne oli vaikea, mutta nyt muut keinot olisivat hallituksen käytössä eli todella mahdollisuus saada sekä vanhat että uudet tyhjät asunnot vuokra-asuntokäyttöön ja nostaa aivan uudelle tasolle ja pohjalle aravatasoinen vuokra- ja asumisoikeusjärjestelmä ja sen tuotantoluvut. Nämä tilanteet täytyy myös muistaa. Sanotaan, että ihminen on aikansa lapsi. Ilmeisesti jokainen lakikin on tavallaan aikansa lapsi ja sitä pitäisi myös siitä näkökohdasta tarkastella.

Mitä tulee aravavuokra-asuntoihin, kuinka hyvin pystytään valvomaan sitä, ettei käytettäisi väärin näitä oikeuksia, varmasti kunnat ja kaupungit tekevät parhaansa. Mutta täytyy muistaa se, että valitettavasti siellä saattaa ollakin joku innokas isännöitsijä, joka toteuttaa käytännössä sen lain, ja hänen näkökantansa ovat valitettavasti ehkä toiset.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n: Arvoisa puhemies! Haluan ed. Kautolle lyhyesti todeta, että tarvittaessa voin kyllä tuoda ison liudan sellaisia kuntia, joissa te vapautitte toisenlaisessa suhdannetilanteessa vuokrasääntelyn, kuntia, joissa kysynnän ja tarjonnan tilanne silloin oli paljon pahempi kuin se on tällä hetkellä niissä kunnissa, joihin vapautus nyt ollaan ulottamassa.

Ed. M y l l e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voisin taas puolestani ministeri Pekkariselta kysyä, kuinka monta sellaista vuokra-asuntoa noissa kunnissa on, joita vuokrasääntelyn purku koskee. Sehän ei nimittäin koske esimerkiksi aravavuokra-asuntoja, ja kovanrahan vuokra-asuntoja noissa kunnissa — tunnen sattumalta tilanteen aika hyvin — ei juurikaan ole näinä aikoina rakennettu.

Kun puhutaan siitä, että asuntoja, jotka ovat nyt tyhjillään, on saatava vuokra-asuntokäyttöön, toistan vielä, että meillä on olemassa siihen jo lainsäädäntö: pitkät sopimusperusteiset määräaikaiset vuokrasuhteet. Kuten on huomattu, niitten avulla on tullut asuntoja vuokralle. Minun mielestäni tämä osoittaa sen, että me emme

tarvitse tämän suurempia kiihokkeita tässä tilanteessa. Nimittäin minä pelkään sitä, että jos meidän vuokra-asuntotilannettamme tällä tavalla korjataan ja luotetaan lyhytaikaisiin yksittäisten vuokranantajien omistamiin vuokra-asuntoihin liiaksi, meille tulee todella tukala tilanne seuraavan noususuhdanteen alkaessa.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Viimeisen kerran tähän keskusteluun omalta osaltani totean, että ei tyhjillään olevien asuntojen volyymin pääpaino, ed. Myller, suinkaan ole, ei ollut aikanaan eikä ole tällä hetkellläkään, niissä kunnissa, missä teidän ollessanne hallituksessa sääntelyn purku lähti liikkeelle, vaan ylivoimainen valtaosa tyhjien asuntojen volyymista on niissä kunnissa, joihin nyt ollaan ulottamassa vuokrasääntelyn purkaminen.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Ministeri Rusasen puheenvuorosta kävi selvästi ilmi se, mitä itsekin olen pelännyt, eli että vuokratasossa tapahtuu huomattavaa muutosta siten, että parhaimmilla ja halutuimmilla paikoilla vuokrat eriytyvät aivan omaan luokkaansa entisestäänkin. Nehän ovat jo nyt eriytyneet, mutta vuokrasääntelyn purku merkitsee todella sitä, että jos haluaa katsoa Tuomiokirkkoa ikkunastaan, siitä saa maksaa kalliimmin. Tämä merkitsee myös sitä selvästikin, että vähätuloiset vuokralaiset, jotka eivät saa kunnallista vuokra-asuntoa, joutuvat siirtymään kaupunkien laidoille tai muille semmoisille paikoille, missä halukkuutta asuntoihin ei ole. Ihmiset jaetaan tässäkin suhteessa entistä selvemmin a- ja b-kansalaisiin.

Arvoisa puhemies! Kun ilta on pitkällä ja itse asiassa täällä ei näytä olevan hallituspuolueiden edustajia kuin muutama näytillä, ehdotan, että asia jätetään pöydälle ensi tiistaina pidettävään eduskunnan täysistuntoon.

P u h e m i e s : Kun asiaa ei ole yksimielisesti lähetetty valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. O. Ojala ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. O. Ojalan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

15) Hallituksen esitys n:o 154 laiksi valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto lakivaliokunnalta.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Valtion paikallishallintoa koskevalla puitelailla on varsin erikoinen tausta tai ei oikeastaan niin erikoinenkaan, jos katsellaan muitakin vastaavia tapauksia. Laki jätettiin viime eduskunnan aikana lepäämään yli valtiopäivien ja ehdottajana oli silloin ed. Anttila keskustasta ja allekirjoittanut kannatti, ja näin vain kävi. Keskusta piti tätä tavattoman huonosti valmisteltuna lakina, ja näinhän toki on. Jos tällä systeemillä valtion paikallishallintoa Suomessa rakennetaan, niin esimerkiksi poliisipalvelujen saatavuus ja tasainen jakautuminen entisestään heikkenee suomalaisessa yhteiskunnassa.

Nyt kuitenkin lakiin — en ole siihen tarkkaan tutustunut — on tehty kai pari pientä muutosta, ja nyt päähallituspuolue keskusta on tuomassa saman tavaran tänne takaisin samanlaisessa muodossa, saman lain, jonka esitti todella viime eduskunnan aikana lepäämään jätettäväksi tarkoituksella, että siitä muodostetaan kokonaan, perusteellisesti uuden tyyppinen laki, koska se oli niin huonosti valmisteltu. Tämä osoittaa sitä, minkälaisessa kaaoksessa Suomen keskustan systeemit ovat tänä päivänä. He eivät enää itsekään tiedä, mitä tulee ja mitä menee ja mistä on tulossa ja mistä on menossa.

Herra puhemies! Illan aikana on keskusteltu, että tämä puitelaki on kuitenkin jo luonteensa perusteella niin tärkeä, että tätä pitäisi vähän perusteellisemmin käsitellä. Herra puhemies, ehdotan, että tämä asia jätettäisiin pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon.

P u h e m i e s : Kun asiaa ei ole yksimielisesti lähetetty valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

16) Hallituksen esitys n:o 155 laiksi poliisin hallinnosta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Poliisihallintoa koskeva laki liittyy hyvin läheisesti edelliseen lakiesitykseen ja on myös viime eduskunnan aikana samalla tavoin ed. Anttilan ehdottamana ja allekirjoittaneen kannattamana jätetty lepäämään yli valtiopäivien. Tässä on samanlaisesta tapauksesta kysymys, ja tämäkään laki ei ole miksikään muuttunut, että tämäkin täytyy repostella uudelleen.

Ehdotan myös tämän asiayhteydenkin vuoksi, että asia jätetään pöydälle ensi tiistain istuntoon.

P u h e m i e s : Kun asiaa ei ole yksimielisesti lähetetty valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Poisto päiväjärjestyksestä

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksestä poistetaan 17) asia.

---

18) Hallituksen esitys n:o 151 laiksi vahingonkorvauslain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

19) Hallituksen esitys n:o 152 laeiksi asianajajista annetun lain ja yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Tätä en kyllä pyydä pöydälle mutta haluan lyhyesti todeta, että tässä rakennetaan uutta kurinpitojärjestelmää asianajajille, mutta kuitenkin tässä kurinpitojärjestelmässä valtaosan lautakunnasta muodostavat itse asianajajat. Tästä tulee sisäänlämpiävä instituutio, joka samalla tavalla kuin aikaisemminkin kieltäytyy selkeissäkin tapauksissa varoittamasta tai huomauttamasta asianajajia. Tiedän aikanaan poliisiajaltani, kuinka vaikeata oli ajaa asianajajalle huomautus tietynlaisesta asianajotavasta ja juuri siitä syystä, että Asianajajaliiton lautakunta puoltaa viimeiseen saakka omiaan ja vasta siinä vaiheessa, kun tilanne on sen laatuinen, että on mahdottomuus enää sitä tehdä, joku pieni huomautus annetaan.

Toisin sanoen kurinpitoasioiden pitäisi asianajajien osalta olla sellaisessa instituutiossa, joka ei sisällä Asianajajaliiton jäseniä lainkaan. Tähän asiaan voi sitten kuitenkin palata myöhemmässä vaiheessa valiokunnan käsittelyssä. Ei tällä hetkellä sen enempää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

20) Hallituksen esitys n:o 153 laiksi pakkokeinolain 1 ja 2 luvun muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Aloite pakkokeinolain muutoksen osalta lähti siitä, että erityisesti poliisi arvosteli ankarasti sitä, että se ei pystynyt pysäyttämään autovarkaiden rikoskierrettä vaan samakin auton anastaja, luvaton käyttöönottaja, saattoi kymmenen minuutin kuluttua edellisestä tapauksesta varastaa uuden auton, jopa kolmekin saman yön aikana. Tähän asiaan ovat lähteneet eduskunnasta aloitteet ed. Niinistön, ed. Vähänäkin sekä allekirjoittaneen toimesta. Niistä on nyt sitten valittu pohjaksi allekirjoittaneen lakialoite nimenomaan ministeriön taholta. Ministeriön esitys on lähes täsmälleen sama kuin se, minkä olen tehnyt. Ainoastaan yksi lause on muutettu sen vuoksi, että saadaan kansanedustajan lakialoite sitten hylätä myöhemmässä vaiheessa. Toivon mukaan sekin lämmittää sydäntä.

Mutta, herra puhemies, koska ed. Niinistö ei ole paikalla ja hän haluaisi asiaan varmasti myös jotakin sanoa, pyydän, että tämäkin asia jätettäisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

P u h e m i e s : Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Pyydän seuraavia puheenvuoron käyttäjiä lausumaan mielensä pöydällepanon ajankohdasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

hallintovaliokuntaan

21) Hallituksen esitys n:o 156 laiksi kuntien vapaaehtoisen yhdistymisen kannustamisesta vuosina 1992—1993 annetun lain 2 ja 9 §:n muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan

22) Valtioneuvoston päätös 10 päivältä lokakuuta 1991 tupakkatuotteista suoritettavasta lisäverosta (VNP 1)

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

23) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35 (HE 67)

24) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 2 (HE 10)

25) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 (HE 86)

26) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 (HE 87)

27) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 (HE 88)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 22.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola